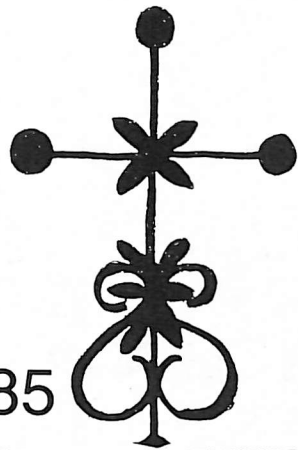

TARVAS

KOTISEUTULEHTI

N:o 2, 1985

Toimittanut Kalervo Mäkinen

Julkaisijat Tarvasjoen kunta ja seurakunta

Viisikymmenvuotias Tarvasjoen VPK

Ennen isojakoa kylät olivat muotoutuneet siten, että kylän kaikki talot oli ahdettu mahdollisimman liki toisiaan. Tämän järjestelmän suuri etu oli kyläläisten turvallisuuden tunne. Apua tarvittaessa naapuri oli heti nurkan takana. Järjestelmällä oli myös haittapuolensa. Tulen päästyä valloilleen jossakin kylän talossa, koko kylä saattoi palaa samalla kertaa poroksi. Näin kävi Tarvasjoella ainakin Euran kylälle 1570 ja 1857, Horristen kylälle 1606 ja Suurilan kylälle 1630. Isojakoasetus suositteli ryhmäkylien hajoittamista, mutta kuten vielä eräistä Tarvasjoen kylistä nähdään, se meillä tapahtui hyvin hitaasti.

Palosuojelun historiallinen kehitys

Tulipalo tuo aina menetyksiä ja ongelmia mukanaan. Niinpä jo keskiajalta lähtien on laissa määrätty, että lähimmäistä täytyy auttaa tällaisissa kriisitilanteissa. Paloapuna kerättiin rahaa koko kihlakunnan alueelta vahingon tapahduttua. Korvauksien ulkopuolelle jäi irtaimisto ja tulenarat rakennukset, kuten saunat ja riihet. Vuoden 1734 laissa oli jo asiallisia ohjeita palosuojelunkin kannalta ja jos niitä ei noudatettu, tulipalon aiheuttamia vahinkoja ei korvattu. 1700-luvun puolivälissä tuli mahdolliseksi perustaa maaseudulle vapaaehtoisuuteen pohjautuvia yhdistyksiä paloaputoimintaa varten. Yhdistyksen perustanut pitäjä vapautui maksamasta apua kihlakunnan toisten pitäjien palovahingoista.

Turun kaupungin tuhoisan palon jälkeen perustettiin Suomen ensimmäinen vapaaehtoinen palokunta juuri Turkuun 1831. Vuoden 1865 asetuksella kunnallishallinnosta määrättiin kunnan hoitoon mm. palosuojelu. Tällöin loppui vanha kihlakunta- ja pitäjänpaloapujärjestelmä.

Vanhin yhdistys, jonka toimintaan tarvasjokelaiset ovat osallistuneet vuodesta 1867 lähtien, on Marttilan, Kosken, Euran ja Karinaisten seurakuntien paloapuyhdistys. Seuraava vastaavien kuntien yhteinen yhdistys oli vuonna 1887 perustettu Marttilan kunnallisseura, joka lähinnä vastasi myöhempiä maamiesseuroja. Seuran monista tavoitteista eräänä oli mm. alueen palosammutustoiminnasta huolehtiminen. Jäsenten velvollisuutena oli osallistua kokouksiin, seuran palokunnan harjoituksiin ja tietenkin tulipalojen sammuttamiseen. Kullakin kunnalla oli oma palopäällikkönsä.

Kunnallisseuran toimesta saatettiin palosuojelu sammutusvälineineen verrattain korkealle tasolle jo näin varhaisena aikana. Samalla annettulla valituksella pyrittiin ohjaamaan ihmisiä varovaisuuteen tulen käsittelyssä. Innokkaita tarvasjokelaisia puuhamiehiä seurassa olivat mm. Johan Knaapi ja Juho Uusitalo. Seuran ajoilta oli eri

Tarvasjoen VPK:laisia ensimmäisen paloauton luona 1940-luvun lopulla.

VPK:n iskuryhmä valokuvattuna uuden paloaseman ja -auton saamisen jälkeen 1950-luvun alussa.

kulmakuntiin Tarvasjoellakin hankittu neljä tehokasta käsiruiskua. Niissä oli pumppuamista varten tangot neljälle miehelle. Vesi ruiskuihin oli kuljetettava vielä sankoketjussa miehestä mieheen.

Oman palokunnan perustaminen

Palokuntia oli maaseudulle perustettu jo viime vuosisadalla mm. Piikkiöön 1889. Ympäristökuntiin vapaaehtoiset palokunnat perustettiin kuitenkin vasta 1930-luvulla. Kunnan palolautakunta, joka vastasi palosuojelusta kunnassa, kutsui Tarvasjoellakin koolle palokunnan perustavan kokouksen sunnuntaina 12 p:nä toukokuuta 1935. Kokouksen avasi ltk:n puheenjohtaja Kalle Ihmäki, joka myös toimi kokouksen puheenjohtajana. Sihteeriksi valittiin Ferd. Laine. Kokoukseen oli saapunut 22 henkeä, jotka kaikki liittyivät heti perustamisen jälkeen jäseniksi.

Palokunnan ensimmäiseen hallitukseen valittiin puheenjohtajaksi Arvid Lentonen, varapj. Albin Lempa, sihteeriksi Antti Rönne, rahastonhoitajaksi Hannes Seppä ja jäseniksi

Pauli Heinonen, Arvo Ollinen, Aarne Mahlamäki, Johan Helelä, Juho Uusitalo ja Lauri Mansikkaniemi. Lentonen toimi puheenjohtajana vuoteen 1944. Häntä ovat seuranneet Aarne Nummila 1945–52, Pauli Pousar 1953–54 ja Pentti Satopää vuodesta 1955. Sihteereinä ovat toimineet Antti Rönne 1935–46, Unto Aalto 1947–49, Pentti Satopää 1950–51 ja Erkki Laurila vuodesta 1952. Rahastonhoitajana toimi Hannes Seppä 1935–69 ja Reino Reini vuodesta 1970 alkaen. Palopäällikköinä ovat toimineet Jussi Virola 1935–40, 1945–54, 1955–67, Ahti Koskinen 1941–44 ja 1968–73, Pauli Pousar 1954 ja nykyinen Olavi Knaapi vuodesta 1974. Lähes 30-vuotisen päivätyön teki kalustonhoitajana Toivo Sipilä. Vuonna 1974 kutsuttiin Jussi Virola kunniapalopäälliköksi ja Hannes Seppä kunniajäseneksi.

Huomaamatonta ja näkyvää toimintaa

Palokunta tavallisesti huomataan vasta kun tulipalo on syttynyt ja palokunta saapuu paikalle. Suurin työ palokunnissa kuitenkin tehdään harjoituk-

sisia, kaluston käsittelyssä ja hoidossa. Heti vuonna 1937 liitettiin Turun ja Porin läänin palokuntaliittoon. Sen järjestämään koulutukseen on osallistuttu, samoin palokuntien välisiin kaluston käsittelykilpailuihin.

Kalusto oli aluksi meijerillä ja sähkötehtaalla. Vuonna 1951 rakennettiin paloasema, jota on myöhemmin laajennettu. Aluksi ei ollut paloautoa, vaan ruisku nostettiin Lentosen kuorma-auton lavalle. Talvisin pumppua oli matkalla käytettävä, ettei siemenvesi pumpussa jäänyt. Ensimmäiseksi paloautoksi ostettiin osuuskunnan vanha kuorma-auto, jonka lava katettiin. Nykyisin kunnalla on kaksi paloautoa. Vuonna 1956 hankittiin uusi moottoriruisku. Radiopuhelimet tulivat 1962 palokunnan käyttöön. Seuraavina vuosina aloitettiin hälytyslaitteiden hankinta. Hälytyksen suoritti alussa käsivälitteinen puhelin-keskus ja puhelinten muututtua automaattisiksi hälytyksen ottivat vastaan Annikki Sipilä ja Lahja Hovi. Nykyisin olemme Läänin aluehälytyksen piirissä. Vuoden 1983 alusta kaluston hoidon vastuu siirtyi kunnalle.

VPK:n iskuryhmään kuuluu parikymmentä miestä. Kesäkuukausiksi järjestetään viikonloppupäivystys paloasemalle. Tänä aikana myös iskuryhmän miesten täytyy olla tavoitettavissa. VPK:hon on viime vuosina perustettu nais- ja nuorisotyöjaostot. Naisten tehtävänä on lähinnä muonitus- ja huoltotyöt tulipalotilanteissa ja esim. nuorten leireillä ja kilpailuissa. Veikko Hämäläinen johtaa nuorten ryhmää. Hänen tehtävänä on kasvattaa uudesta sukupolvesta vastuuntuntoisia palokuntalaisia. Nykyisin palokunta nuoria on parisenkymmentä ja ahkerimmilla on harjoitustunteja koossa jo yli 400. Nuorille opetetaan palokaluston käsittelyä, radioliikennettä ja kaikille tärkeää ensiavun antamisen taitoa. Läänin ja alueen leireille on osallistuttu ahkerasti.

Sodan jälkeen VPK sai suojeluskunnalta ja lotilta lahjoituksena Kenttätuvan urheilukentän laidalta. Tästä myytiin puolet urheilijoille heti ja viimein kunta osti rakennuksen 1966. Varojen hankkimiseksi järjestettiin sodan jälkeen lentopäiviä Kallalassa yhdessä urheilijain kanssa. Järjestettiin yhdet lentopäivät talvella helmikuussa 1950. Retkiä on jäsenille järjestetty mm. Suomen palokuntien keskusliiton 60-juhlaan Helsinkiin 1966 ja laivamatkoja Tukholmaan.

Vireä Tarvasjoen VPK toivoo nuorista nousevan riveihinsä uutta voimaa tähän uhrauksia ja palvelualttiutta vaativaan toimintaan. Koulutus on tärkeää, sillä valmius hyvään toimintaan on aina oltava. Kuitenkin me kaikki toivomme, ettei VPK:n usein tarvitsisi osoittaa taitojaan tosi tilanteissa.

Hannele Lahtinen

Tarvasjokelainen, missä vietät vanhuutesi?

Vanhustenhuollon nykytilanne Tarvasjoella herättää monia kysymyksiä, jotka aivan lähitulevaisuudessa kaipaavat kauaskantoisia ratkaisuja. Tarvasjoen kunta on viime vuosina pyrkinyt vanhustenhuollossa siihen, että vanhukset tulisivat mahdollisimman kauan toimeen omassa kotipiirissään tai keskustassa sijaitsevilla vanhusten vuokrataloissa lähempänä palveluja. Siihen on tähännyntä jo usean vuoden ajan seurakuntatalolla toiminut vanhusten ateriapalvelu, ruuan kotiinkuljetus, saunapalvelu, kotisairaanhoidon kehittäminen ja viimeksi aloitettu kotihoidontuen maksaminen.

Kaikesta edellä sanotusta huolimatta laitospaikkojen tarve on jatkuvasti kasvanut. Yli 65-vuotiaita on Tarvasjoen väestöstä n. 18 % ja sen on laskettu pysyvän samana tai lievästi kasvavan vuosisadan loppuun asti. Vanhainkotihoitoa antaa kuntamme vanhuksille Karinaisten-Tarvasjoen kuntainliiton laitos, joka sijaitsee Karinaisissa. Tarvasjoella on siellä 20 hoitopaikkaa. Tällä hetkellä tarvasjokelaisia on yliapaikoilla neljä ja paikkaa odottaa 6-12 vanhusta. Laitospaikkojen tarvetta on koetettu tyydyttää ostopalveluin yksityisistä vanhainkodeista, joissa on ollut 1-2 vanhusta. Lisäksi terveyskeskuksen vuodeosastolla on useita kroonikkoja, joita ei enää voida siirtää kotihoitoon.

Ikävinä on ollut, että vanhukset laitoshoidon jouduttuaan siirtyvät kauaksi kotiseudultaan, jolloin omaisten ja naapurien käynnit harvenevat ja tuntuma oman kunnan ja seurakunnan tapahtumista vähenee. Samalla katkeaa käynti omassa kirkossa ja rakkaaksi käyneissä piireissä. Omassa vanhainkodissamme hoito on aina saanut kiitosta. Silti ei voida nykyään pitää asiallisena useiden asukkaiden yhteishuoneita. Vanhuskin kaipaisi omaa, vaikka pientäkin huonetta. Varsinkin henkisesti vireät vanhukset kärsivät asuessaan yhdessä täysin jo tästä elämästä tietämättömien kanssa.

Nykyaikaisessa vanhusten huollossa haluttaisiin laitoshoidon ja avopalvelujen lähestyvän toisiaan. Vanhainkotiimme ei juuri ole pystynyt tarjoamaan avopalveluja. Siellä on ollut yksi ns. intervallipaikka, jolle on sijoitettu vanhus kuntoutukseen pariksi, kolmeksi viikoksi ja pyritty hänestä tekemään kotihoitokelpoinen. Lääninhallituksen suositus on ollut sosiaalihuollituksen ohjeiden mukaan, että näitä paikkoja tulisi olla 10 % paikoista. Tähän määrään Tarvasjoellakin olisi tarvetta, mikäli kotihoidontuella kotona hoidettavien lukua pystyttäisiin lisäämään. Kotihoidontukikin on katsottava laitoshoidon tukevuksi rinnakkaiseksi hoitomuodoksi. Sen laajeneminen on hyvin rajallinen yksinäisten vanhusten jatkuvasti lisääntyessä ja vanhusten iän yhä kasvaessa.

Vanhainkotiimme on vanha, puurakenteinen ja useaan eri otteeseen korjattu. Lähitulevaisuudessa on lisätiloja joka tapauksessa rakennettava, koska myös Karinaisten ongelmat ovat samansuuntaisia ja pahenevat yhä. Lisärakentaminen Karinaisiin ei ratkaise Tarvasjoen palvelutalon tarvetta. Samanaikaisesti ruokapalvelun toimiminen seurakuntatalolla on tuottanut ongelmia, koska talon käyttö olisi voimakkaasti lisääntymässä, mihin ruokapalvelu asettaa rajoituksia. Siksi on herännyt ajatus, voitaisiinko Tarvasjoen keskustaan rakentaa oma palvelutalo-vanhainkoti. Asiasta keskusteli kunnanvaltuusto ensimmäisen kerran vuosi sitten. Tämän vuoksi käynnistettiin vanhusten parissa heidän huoltoaan koskeva kysely. Sen tulosta on kuumeisesti odoteltu.

Talousmiehet kyselevät, onko meillä pienellä pitäjällä taloudellisia mah-

Karinaisten-Tarvasjoen vanhainkoti.

dollisuuksia hankkeen toteuttamiseen. Asiaa syvemmin miettineet taas uskovat jo ajatuksen toteuttamiskelpoisuuteen, kun vain päästään valtion rahoituksessa saantivuoroon. Kaikki pitävät ajatusta hyvänä. Osana suunnitelmaa olisi, että terveyskeskuksen nykyisiä tiloja voitaisiin käyttää hyväksi. Sieltä olisi mm. löydettävissä jo rakennetut tilat päiväsairalalle, joka toimisi intervallipaikkojen runkona. Myös vapaaehtoisrahoituksen muotoja asuntojen rakentamisen yhteydessä olisi tutkittava. Nyt koko ajatus on myös kuntasuunnitelman 1986-90 osana tullut ajankohtaisena esille.

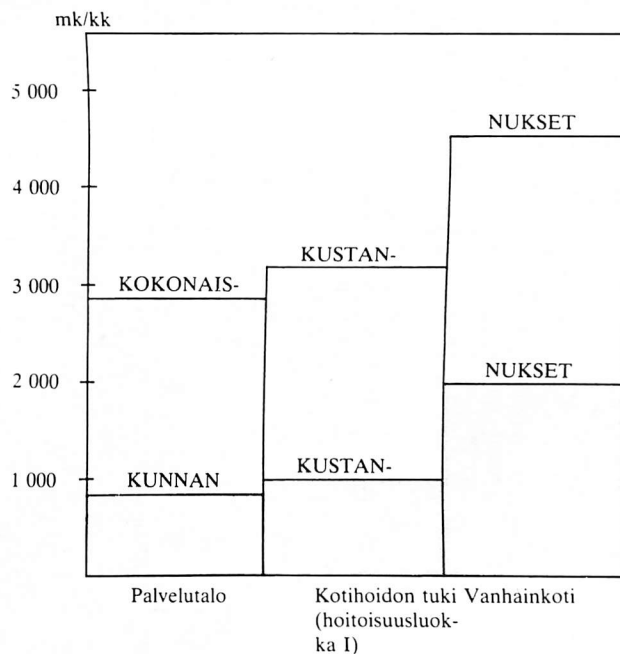
Sosiaaliviranomaisten kanta

Sosiaalihuollituksen periaatteet ja suositukset on luettavissa sen yleiskirjeis-

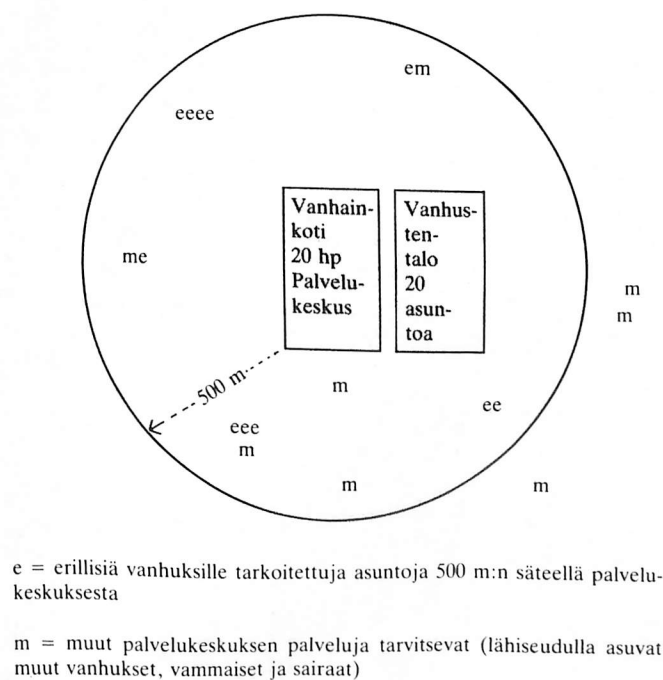
tä A7/1982 ja A5/1985, joita Suomen Kunnat lehdessä 24/1984 on seikkaperäisesti selostettu. Tiivistettynä pääajatus niissä on seuraava:

- Sosiaalihuollituksen periaatteena ja suosituksena on toiminnallisen kokonaisuuden muodostava asumis- ja palvelujärjestelmä, jossa on seuraavia etuja:
- vanhainkodin, palvelukeskuksen ja vanhustentalon yhdistäminen samaan toimintayksikköön.
- avo- ja laitoshuollon mahdollisuudet saada toisiaan tukeviksi ja täydentäviksi.
- äkillisten tilanteiden varalta on apua saatavissa ympäri vuorokauden, mikä edellyttää turvahälytysjärjestelmää.
- lyhyet etäisyydet mahdollistavat palveluja myös kotona asuville.
- pienet yksiköt ovat suuria joustavampia ja viihtyisempiä.

Kuvio 2. Palvelutalon, kotihoidon tuen ja vanhainkodin kokonaiskustannusten ja kunnan kustannusten vertailua

Kuvio 3. Vanhainkodista, palvelukeskuksesta, vanhustentalosta ja erillisistä vanhusasunnoista muodostuva asumis- ja palvelujärjestelmä

Suurimmat kustannussäästöt saavutetaan kokonaisuudesta, jossa palveluvaihtoehdot toimivat yhdessä. Tällöin avohuollon palvelut vähentävät paineita laitoshoidon. (kaavio 2)

Laitoshoidon avohuolto ei korvaa niiden kohdalla, jotka tarvitsevat täydellistä ylläpitoa, valvontaa sekä runsaasti hoitoa.

Saadakseen asiasta myös lääninhallituksen mielipiteen kääntyi lehtemme lääninsosiaalitarastaja Matti Martikaisen puoleen ja pyysi häneltä haastattelua. Tarkastaja Martikainen vastasi kysymykseemme seuraavasti:

1. Mitkä ovat lääninhallituksen tavoitteet nykyaikaisessa vanhustenhuollossa ja kuinka kunnat ovat pystyneet niihin vastaamaan?

Lääninhallitus pyrkii edistämään Turun ja Porin läänin vanhustenhuoltoa kahdella tavalla. Ensinnäkin nykyisten vanhainkotien rakennuskanta, sijainti ja näiden laitosten henkilökunnan määrä sekä hoitovälineistö on saatava vastaamaan nykyajan vaatimuksia. Toiseksi mahdollisuuksia antaa tämänhetkistä enemmän ns. avohuollon tukipalveluja on parannettava huomattavasti. Lyhyesti sanottuna paljon työtä tarvitaan niin entisten toimintojen kehittämisessä kuin uusien ideoiden läpiviemisessä.

2. Miten lääninhallitus näkee Tarvasjoen vanhushuollon nykytilanteen ja uskooko se kunnalla olevan mahdollisuuksia oman kunnan keskustaan rakennettavan palvelutalo-vanhainkodin rakentamiseen?

Lääninhallitus suhtautuu käsitykseni mukaan periaatteessa erittäin myönteisesti tähänkin hankkeeseen. Se sopii hyvin ns. valtakunnallisiin raameihin: nykyistä laitoshoidolinjaa on pyrittävä keventämään kehittämällä palvelutalotyyppisiä ratkaisuja.

3. Koska vastaus edelliseen oli myönteinen, mikä on mahdollinen valtion rahoituksen määrä ja aikataulu, mikäli kunta heti aloittaisi suunnittelun?

Mahdollisuudet rahoittaa vanhainkoti-palvelutalo-yhdistelmien uudisrakennushankkeita riippuvat kunakin vuonna käytettävissä olevista ns. aloittamisvaltuuksista. Jos hanke on suuruudeltaan esim. 5-8 miljoonaa markkaa, sen aloittaminen voisi nykyäänä millä tapahtua aikaisintaan 1990-luvulla, ja ehkä vielä sen puolivälin jälkeen. Tällä hetkellä nimittäin lasten päivähoitolaitosten rakennushankkeita ja kiireellisiä puurakenteisten vanhainkotien korvaamisia uusilla laitoksilla on kilpailemassa vuosittain läänimme n. 40 miljoonan markan kiintiöstä lukuisia. Tämän hankkeen toteutuminen voisi todennäköisesti nopeutua jonkin verran, jos se tehtäisiin kahdessa vaiheessa. Tällöin näkisin viisaammaksi pyrkiä rakentamaan ensin palvelukeskus-tilat -avohuollon tukipalvelutilat ja yrittää seuraavaksi saada joidenkin vuosien odotusajan jälkeen hyväksytyksi uusia, nyt kunnan käytössä olevia vanhainkotipaikkoja ainakin osittain korvaavia hoitopaikkoja läänin aloittamisvaltuuskiintiöstä rahoitettavaksi. Rahoituksen suuruuden määrää kunnan kantokykyluokka.

Edellä olevasta voi päätellä, että otsikko kysymykseen saavat Tarvasjoen nykyiset päättäjät ilmeisesti mieleisen vastauksen vasta, kun he itse jo tarvitsevat vanhushuollon palveluja. Kunhan emme olisi läänin viimeisten kuntien joukossa näissäkin asioissa, kuten kevyenliikenteen väylän rakentamisessa.

Kalervo Mäkinen

Suurilan kylä elää

Suurilan kylätoimikunta on perustettu v 1981, joten meneillään on 5. toimintavuosi. Tänä aikana on toiminta saanut jokseenkin vakiintuneen muodon ja on ehtinyt osoittaa tarpeellisuutensa kulmakuntamme ihmisten yhteenkuuluvaisuuden tunteen lisäämisessä. Tarvasjoki kuntana kuuluu pieniin pitäjiin. Siksi ei sen kylätkään voi olla niin suuria, että kylätoimikuntaa kannattaisi perustaa vain yhtä kylää käsitäväksi. Niinpä on Suurilan kylätoimikunnan alueena koko Suurilan koulupiiri.

Koska pitäjässämme sen kokoon nähden on aika paljon erilaista yhdistystoimintaa ja ihmiset nykyään harrastavat paljon erilaisia asioita, ei kylätoimikunta ole lähtenyt järjestämään kovin monenlaista toimintaa, jotta kyläläiset ehtisivät niissä käydä ja mielenkiinto tempauksiimme säilyisi. Mielestäni tällaiset jonkin asian ympärillä tapahtuvat yhteenliittymiset korvaavat osaltaan niitä entisajan kylässä käyntejä, jotka nykyään ovat jääneet suurelta osin pois.

Ensimmäinen ja yhä mukana oleva tempaus on ollut talvirieha. Se on nykyään saanut nimekseen Suurilan Säpinät ja järjestetään jolloinkin maaliskuussa. Siinä on ollut erilaisia kilpailuja sekä yksityisten ihmisten että muiden kylätoimikuntien kanssa, yleistä mäenlaskua ja moottorikelkkaajelua. Lisäksi on myyty kahvia ja pullaa, makkaraa sekä arpoja. Toinen isompi tapahtuma on jokakesäiset tanssit, jotka on järjestetty kaksi kertaa Seppo Lavosen kalustesuojassa. Viime kesänä rakensimme koulun pihaan erillisen tanssihallin, josta oli aika paljon vaivaa, mutta puffetin pito koulun suojissa sujui sitä mukavammin.

Suosittuja ovat olleet myös muutama keväällä pidetyt äitienpäiväjuhlat lastenohjelmineen ihan vanhajan malliin. Niissä isät ovat tarjonneet äideille kakkukahvit. Kerran kesässä on paikallinen Säästöpankki tarjonnut sauna ja uinti-illan, johon olemme kokoontuneet koko perheiden voimin.

Tuloatuottavaa toimintaa ovat pääasiassa talvirieha ja kesäiset tanssit. Vähäisen tulee myös kahvikuppien vuokrauksesta, joita on hankittu 50 pr ja vuokrataan 1,- parilta. Sitä rahaa, jonka toiminnallamme tienamme, ei ole tarkoitettu makaamaan säästötilillä, vaan sitä käytetään sekä kylän että kyläläisten hyväksi. Uuden ja toistaiseksi ainoan rivitalomme yhteyteen olemme rakentaneet leikkikentän, jonka välineistöä on vielä tarkoitus täydentää. Alueellamme olevaa Löymästen majaa on kylätoimikunta myös pyrkinyt hoitamaan. Muunmuassa tänä keväällä sinne toimitettiin uusi kamina ja vapunpäivänä pidettiin talkoot. Sen kohteena oli sieltä täältä lahonneiden puuosien korjaus, joten kelpasi sinne sitten lokakuussa tehdä patikkaretki. Retken kahvi, pulla ja makkaratarjoilusta taas kylätoimikunta vastasi.

Teatteriakin on pyritty harrastamaan. Viime vuonna järjestettiin teatterimatka Turkuun ja tänä syksynä olemme käyneet Helsingin kaupungin

Sodan jälkeisen vilkkaan asutuskauden ja koulun perustamisen jälkeen Horristen koulupiirin elämä sykki voimakkaana. Koulusta tuli kulmakunnan keskus, jonne usein kokoonnuttiin, milloin koulun omiin juhliin, seurakunnan tilaisuuksiin, yhdistysten ilanviettoihin, syntymäpäiville ja jopa hääihin. Kulmakunta elätti kaksi hyvin toimeen tulevaa kauppa ja useita pienyrittäjiä. Joukkoliikenne toimi, pankilla oli sivukonttori ja postinkin palvelut hoidettiin. Sitten väki väheni, yrittäminen ei kannattanut, toinen kauppa loppui, pankki lopetti toimintansa, linja-auto ei kulkenut, opettaja ei asunut enää koululla ja sen

toimintakin tuli uhanalaiseksi oppilaiden vähetessä. Tilaisuuksiin ei enää tahtonut tulla ihmisiä ja nekin jotka tulivat olivat yhä vanhempia. Seurakunnan ainoiksi tilaisuuksiksi jäi lukuinkerit ja koulunkin juhlista vain joulujuhla veti yleisöä.

Yksi jos toinen mielti: jotain tartsit tehdä. Tiedotusvälineet kertoivat eripuolilta maata kylätoiminnan viriämisestä. Ajatus sai siipiä Horrisissakin ja kyläkokous kutsuttiin koolle. Elettiin syksyä 1980 ja erityisen aiheen koontumiselle antoi Horrisiin tekeillä oleva kyläsuunnitelma. Se antoikin työtä valitulle kylätoimikunnalle, jota johti Risto Järvinen. Sihteerinä ja

rahastonhoitajana toimi Pekka Saarnivaara ja jäsenenä Pirkko Mäkinen, Reijo Hörkkö, Paavo Penttilä, Eero Hirvensalo, Pekka Saari ja Kalervo Mäkinen.

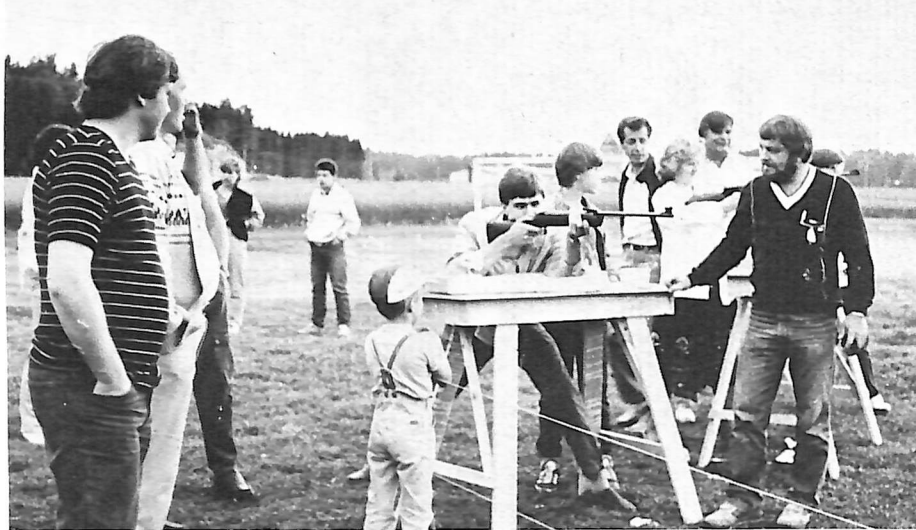
Kunnanvaltuusto hyväksyi kyläsuunnitelman tammikuussa 1982. Sen suomia mahdollisuuksia ei toistaiseksi ole pystytty käyttämään tehokkaasti kulmakunnan hyödyksi. Kylätoimikunnan päätavoitteena on alusta alkaen ollut peruspalvelujen säilyttäminen kylässä ja asukkaita yhdistävien tilaisuuksien järjestäminen. Niinpä joka suvi on järjestetty koko perheen kylätapahtuma, jonka ohjelmaan on kuulunut viihdyttävää ohjelmaa, yhteisleikkejä, pelejä, leikkimielisiä kilpailuja naapurikylätoimikuntien kesken taidoissa, tiedoissa ja voimissa sekä lopuksi on karkeloitu. Kahvi ja makkara on tehnyt kauppansa ja arvoilla on koottu rahaa.

Helmikuussa 1984 järjestettiin napulahiidot yhdessä Uiton myymälätoimikunnan kanssa ja niistä tuli menestys. Tänäkin kevättalvena se keräsi yli 50 osanottajaa. Hiihtoja on päätetty jatkaa tulevina talvina. Syksyllä 1984 järjestettiin ensimmäiset aikuisten kylätanssit Mäkilän ladossa, joita tänä syksynä jatkettiin. Tanssien tuoton kylätoimikunta lahjoitti Niemisen perheelle, joiden työkalujen suojan salama oli kesällä polttanut.

Tällä hetkellä kylätoimikuntaa johtaa Pekka Saari ja rahastonhoitajana toimii edelleen Pekka Saarnivaara. Uusina toimikunnan jäseninä on mukana Leena Kiskonen, Sisko Laakso, Reija Suomi ja Jorma Sisso.

Horristen liikenteellinen sijainti on oleellisesti muuttunut Salo-Aura tien valmistuttua. Viimeisimpänä asiana kylätoimikunta onkin juuri miettinyt mahdollisuuksia saada joukkoliikennettä taas pitkältä aikaa uudelle tielle. Myös kyläsuunnitelman suomia mahdollisuuksia asutuksen lisäämiseksi kulmakunnalle tutkitaan. Toimikunta on iloinen kyläläisten uudesta aktiivisuudesta ja toivoo tukea sekä ideoita tulevan toiminnan vauhdittamiseksi koko kyläyhteisön parhaaksi.

teksti Pekka Saari
kuvat Jorma Sisso

Silmä tarkka, käsi vakaa.

Kylätapahtumissa on tunnelmaa.

teatterissa. Kylätoimikunnan kassaan oli taas kertynyt sen verran rahaa, että pystyimme maksamaan matkan hinnan. Osallistujat maksoivat itse vain teatterilipun sekä iltapalan ravintolassa.

Kun sopivia kohteita löytyy, on kylätoimikunta valmis myös ottamaan yhteyttä kunnanisiin koulupiirimme olojen parantamiseksi. Viimeinen yritys sillä alalla on aloite katuvalojen saamiseksi edes osalle alueellamme olevaa maantietä. Näin me syrjäkyläläisetkin saisimme edes osan iltalengkia kulkea valaistua tietä. Kyläläisiltä toivomme paljon uusia ajatuksia ja ehdotuksia toimintaamme ja yritämme niitä toteuttaa mahdollisuuksien mukaan, että koulupiirimme pysyisi vireänä ja toimivana.

teksti Sirpa Viitanen

Sepän silppumasiina

Entisinä menneinä aikoina, jolloinka heinäkasvit eivät vielä kuuluneet peltoviljelyn piiriin, oli peltojen käyttömuoto kolmijakoinen. Kesanto, ruis ja keväällä kylvettävät viljat ja kasvit, kuten kaura, ohra, herne, peruna, pellava, lanttu, nauris sekä muut tarvittavat hyötykasvit. Heinän saanti oli tällöin täysin luonnonvaraista, jonka kasvattamiseksi ei suoritettu minkäänlaisia toimenpiteitä. Heinää korjattiin jokiahteilta, notkelmista, kedoilta, oijen pientareilta sekä pelloksi raivaamattomilta luonnonniityiltä.

Edelläkuvatusista viljelytavasta johtui, että karjanruokinta suurelta osaltaan perustui olkiruokintaan, rukiinolkeen. Kun rukiinolki jo kasvuominaisuudeltaan on hyvin karkeaa ja kun olki vielä riihiuivatuksessa yhä terävoity piti se ennen syöttöä silputa ja liottaa. Navetassa olikin suuri vesitiinu, jossa silppua puolen vuorokauden ajan liotettiin. Tämän jälkeen se syötettiin lehmille annostettuna, jonkin verran vesisaavia pienempään yksikorvaisen keppoon. Mausteeksi ripoteltiin vähän heinän akania, jauhoja ja suolaa sekä vietiin lehmän eteen hinkaloon. Karjat laidunnettiin yleensä

metsässä. Käytössä tällöin oli kyläkunnan koko metsäalue. Karja ajettiin Erkinä metsään 18 pv. toukokuuta, siis melko aikaisin keväällä, jolloinka ravinnon saanti oli niukkaa. Syödessään koivun versoja sekä muuta vastaavaa saivat ainakin vitamiinitäydennystä. Heinän korjuun jälkeen karjaa laidunnettiin myös niityillä, kesantomaata myöskin laidunnettiin.

Lehmän hoitoa ajatellen niiden tuotto oli niukan ruokinnan vuoksi melko vaatimatonta. Varsinkin kun muutenkin heinävaroista parhaat heinät syötettiin hevosille. Oli hevosten heiniä sekä lehmän heiniä, näiden eläinten erilaisesta ruuansulatusominaisuuksista johtuen tässä järjestelmässä oli ehkä asiallisuuttakin mukana. Onhan hevonen esimerkiksi lehmään verrattuna, homeisia heiniä syötyään paljon alttiimpi rehumyrkytykselle kuin lehmä. Koska hevonen ei osaa oksentaa myrkytyksen käyteen, tämä ominaisuus on myös syynä siihen, että hevonen merikultuksessa herkästi menehtyy meritautiin.

jatkuu sivulla 6

Tarvasjoen Pelimannit kesäjuhliissa.

”Tupakokous” oli hieno kokemus

Viime elokuussa oli seurakunnassamme vieraita ystävyysseurakunnastamme Kinnarumman pastoraatista Ruotsista. Olemme saaneet heiltä ystävällisen tervehdyksen. Rehtori Evert Josefsson muistelee seuraavassa heidän ”idänmatkaansa” tänne Suomeen.

Rakkaat suomalaiset ystävät!

Ystävyysseurakuntaryhmämme tapasi sunnuntaina 27. 10. toisensa Segloran seurakuntakodissa. Siellä näytimme toisillemme kuvia Suomen matkalta ja muistelimme vierailuamme itään.

Lämmin vieraanvaraisuus

Meitä ilahdutti lämpö ja vieraanvaraisuus, jonka kohtasimme. Vastaanotto Turussa tuntui todella hyvältä. Saimme kokea elävästi yhteisen historiamme vierailulla Turun linnassa. Tarvasjoella meitä lämmitti kovin se, että kirkkokuoro odotti meitä ja esitti laulullaan tervehdyksen. Kolme vuotta sitten jo ihmettelimme sitä, että seurakuntatalo voi toimia myös ruokapaikana, ja nyt jälleen näimme näin tapahtuvan! Iltaapäivän käynti tiilitehtaalla ja Virolassa antoivat meille kuvan siitä, kuinka Suomea nykyisin kehitetään. Meihin teki suuren vaikutuksen uudistettu pappila ja todella nautimme siellä viettämästämme hetkestä.

Haaviston lähetysilta oli elämys

Torstain huippukohta oli useimpien meikäläisten mielestä lähetysilta Haavistossa. Me tulemme muistamaan kauan ihanan seurakuntayhteyden ja isäntävään vieraanvaraisuuden. Nämä seurati eli ”tupakokous” kuten Ruotsissa sanotaan oli todella hieno koke-

mus. Perjantaina tehty Helsingin vierailu oli onnistunut hyvin ja parasta siinä oli käynti Suomen Lähetysseuran lähetysmuseossa. Kaikessa yksinkertaisuudessaan tämä museo oli mieliinpainuva. Tähän vaikutti myös suuresti ihastuttava opas. Filmin olisi voinut jättää poisikin! Muutenkin saimme hyvän yleiskatsauksen Suomen pääkaupunkiin. Arkkitehtuuri oli vaikuttavaa ja muistot venäläisajalta idästä peräisin olevine kulttuurin merkkeineen olivat mielenkiintoisia.

Lauantai oli sitten Marttilan päivä. Saimme nähdä kuinka suomalainen kunta toimii. Me havaitsimme uuden seurakuntakodin hyvin kauniiksi ja tarkoituksenmukaiseksi. Saimme myös vieraillla vanhoissa rakennuksissa ja kadehdimme suorastaan niitä. Suomi on ilmeisesti pelastamassa paljon vanhaa ja hienoa kulttuuria. Ruotsissa olemme ehtineet repiä aivan liian paljon. Saunomisen Koskella myös muistamme!

ylh.

Ruotsalaisvieraat Rajavuorella ihailemassa tarvasjokelaista maisemaa.

alh.

Vieraat isäntineen menossa lähtökahveille laivaravintola Le Pirate:iin.

TULE MUKAAN

KAUNEIMMAT JOULULAULUT

lauletaan Tarvasjoen kirkossa joulun kynnyksellä su 22. 12. 1985 klo 19.00. Mukana myös kirkkokuoro. Kanttori Samuli Hakkarainen johtaa.

Kirje nimikkolähetiltä

Itierio 10. 9. 1985

Rakkaat ystäväni, lähettäjäni ja esiruokailijani!

Nyt on miltei pimeää, kello pian 19.00. On hyvä istua sisällä, koska ulkona tulee vettä kaatamalla. Hetkessä olet liikomärkä, jos tuohon saateeseen joudut. Ukkonen käy mahtavasti ja salamat lyövät kuin olisi ilotulitus meneillään. Minulle on kerrottu, että Kisii on yksi niistä alueista koko maailmassa, joissa ukkostaa miltei päivittäin. Viime viikolla palattuani lyhyeltä lomaltani en ollut uskoa silmiäni. Pihamaani oli valkoisena voimakkaan raekuuron jälkeen. Kukkani olivat tosi pahan näköiset. Kokkini kertoi, että viimeksi vastaavanlainen tuhosade oli ollut 1980. Ruotsalaiset lähettitoverini olivat mitanneet samaisena päivänä sademäärää ja saaneet 70 mm 40 min:ssa.

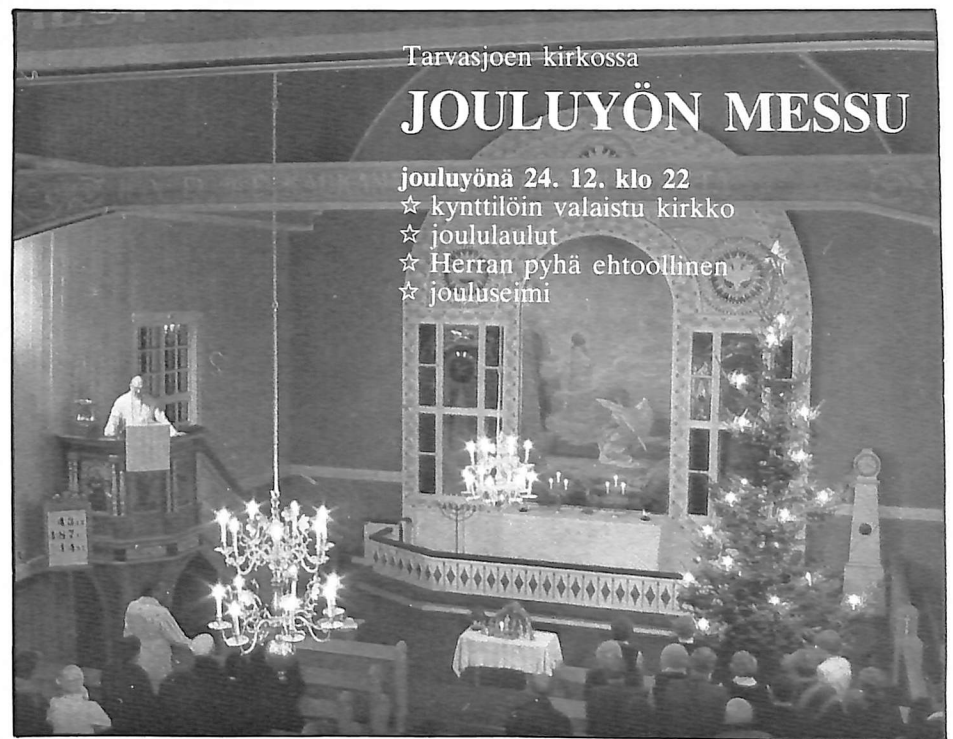
Lämpimät terveisiä kaikesta huolimatta teille kaikille ja kiitokset monista ihanista yllätyksistä, joita olen tänne saanut. Kiitokset myöskin rukouksistanne, jotka ovat kantaneet päivittäin.

Aika on todella mennyt siivillä. Meilläkin on jo takanapäin hyvin onnistunut syksyn lähettienkokous. Olimme tällä kertaa koolla Kisumun kehitysvammakoululla oppilaitten ollessa sieltä lomalla. Paikka oli viihtyi-

sä ja saimme nauttia yhdessä monista hyvistä hetkistä. Virallisetkin asiat hoituivat kivasti siinä samalla.

Työni sujuu entiseen malliin. Rutiniasiat tahtovat viedä liian paljon aikaa, joten asioiden kehittäminen jää hyvin vähälle. Meillä oli toukokuussa kolmen päivän kurssi rahastonhoitajillemme ja kirjanpitäjille. Osanottajia oli 22 ja kokemukset olivat hyvin positiiviset. Nyt meillä oli tarkoituksena järjestää jatkokurssi syksyn kuluessa. Rukoilkaamme viisautta sen suunnittelussa.

Tarvasjoen kirkossa

JOULUYÖN MESSU

jouluyönä 24. 12. klo 22

- ☆ kynttilöin valaistu kirkko
- ☆ joululaulut
- ☆ Herran pyhä ehtoollinen
- ☆ jouluseimi

Työtovereistani Mike Christenson on palannut kotimaahansa Amerikkaan nelivuotisen työ kautensa päätyttyä. Olemme yrittäneet jakaa keskenämme hänen tehtäviään, koska ketään ei ole tullut hänen tilalleen.

Kiitosaiheena voisin mainita uuden toimistorakennuksemme, johon muutimme viime viikolla. Nyt koko toimiston väki voi työskennellä samassa talossa, mikä helpottaa asioiden hoitoa. Aiemminhan työskentelimme vähän siellä ja täällä. Minulla oli toimistoni kotona, joten monesti työ ja vapaa-aika oli vaikeata erottaa.

Nyt uuden rakennuksen toisesta päästä löydämme kirkon johtajat; puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja pääsihteerin. Toisella puolella on sitten taloustoimisto; rahastonhoitajamme ja kirjanpitäjämme. Minulla on huone näiden välissä. Yhteisessä henkilökunnan huoneessa meillä on joka päivä klo 10.00 aamupäivätee ja pieni

hartaushetki. Laulamme alussa ja lopussa suahilin kielisestä laulukirjasta sekä luemme Raamatusta päivän tekstin ja pidämme rukouksen. Nämä hetket lähentävät koko toimiston väkeä ja sitten taas työntekokin sujuu mukavammin.

Kiitollisena voin todeta myös sen, että olen saanut olla terveenä. Täällä on ollut paljon pahoja malarioita ja monet ovat joutuneet kärsimään niistä.

Nyt kun te olette jälleen aloittaneet piirinne, tahdon toivottaa Jumalan siunaamaa syyskautta teille jokaiselle ja lopettaa tervehdykseni psalmin sanoilla.

”Autuas se mies joka panee turvansa Herraan”
Ps 40:5

Rakkain terveisin Raija

Nyt vanhemmat ja kummit toimittamaan lapsen kastetta yhdessä papin kanssa

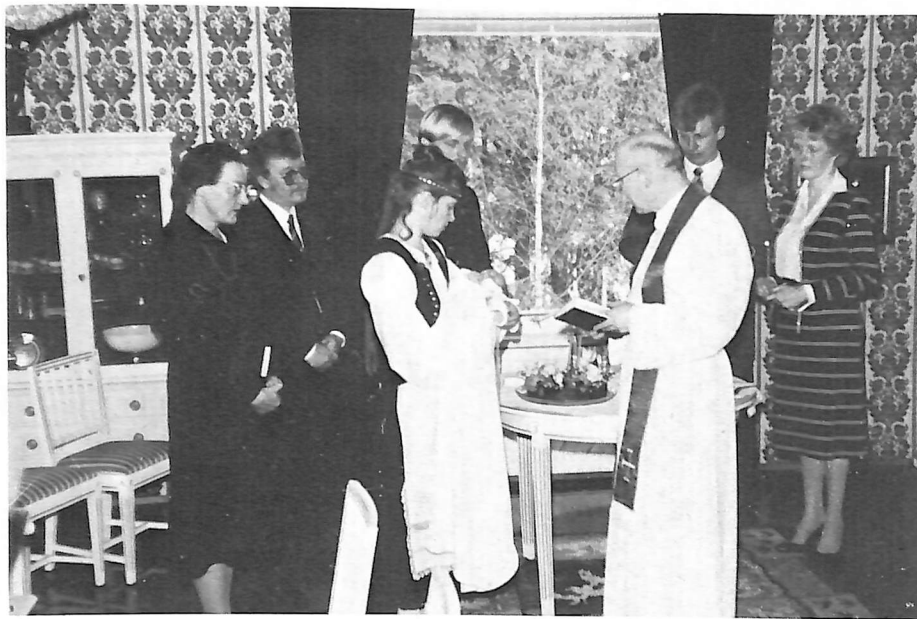
Adventista lukien meillä kirkossamme on käytössä uusi kirkkokäsikirja. Siinä on eri kirkollisten toimitusten kaavat alkaen kasteesta kodin siunaamisen toimitukseen. Mitään järjestyttävää uutta ei kuitenkaan sisälly tähän kirjaan. Vanhat tutut kirkolliset toimitukset sisältyvät tähän uuteen käsikirjaan kuten ennenkin: kaste, konfirmaatio, avioliittoon vihkiminen, yksityinen rippi ja Herran ehtoollinen, hautaus ja vihkimykset kirkollisiin virkoihin jne.

Aivan uusia toimituksiakin

Todellakin aivan uusia kirkollisia toimituksia meillä on nyt käytettävissä. Niitä ovat jo mainittu kodin siunaaminen, rukoushetket sairaan ja kuolevan luona, rukoushetket surussa. Kirkolliskokous ei kuitenkaan ottanut käsikirjaan sairaan voitelun pyhää toimitusta vaan määräsi piispainkokouksen antamaan siitä erilliset ohjeet. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että meillä luterilaisessakin kirkossa on nyt sairaan voitelun pyhä toimitus. Papin, diakonin tai lehtorin, jotka ensi sijassa tämän suorittavat, on pidettävä käsikirjan välissä monistelappua opastamassa toimituksen oikein suorittamista.

Kaste

Kasteessa kuten muissakin kirkon pyhissä toimituksissa on pyritty lisäämään paikalla olevien seurakuntaisten osallistumista. Kristuksen seurakunta ei istu tai seiso katsomassa, kun viranhaltija toimii, vaan osallistuu tapahtumaan muutenkin kuin vain laulamalla virren. Niinpä pyhässä kas-

teessa sekä kummeilla että vanhemmilla on nyt mahdollisuus panna kätensä yhdessä papin kanssa kastettavan pään päälle. Kasteen evankeliumin voi lukea lapsen isä tai muu seurakuntalainen. Jos vanhemmat haluavat, pappi voi tehdä heille kysymyksen lapsen kristillisen kasvatuksen huolehtimisesta. Kasteen tapahduttua pappi voi sytyttää kynttilän kastepöydän kynttilästä ja ojentaa sen kummille tai vanhemmille. Pyhään kasteeseen on aina kuulunut ristinmerkin tekeminen lapsen kasvoihin ja rintaan. Nyt pyhän ristinmerkin voi tehdä kasteen alussa ja lopussa eli aina kun lausutaan pyhä Kolminaisuus: Isä ja Poika ja Pyhä Henki.

Näin kaikissa muissakin kaavoissa on aina osoitettu ristinmerkin tekemi-

sen paikka. Vanhan perinteen mukaan myös seurakuntalaiset tekevät ristinmerkin kolmella oikean käden sormella koskettaen otsaa, rintaa ja molempia olkapäitä aina kun lausutaan Pyhän Kolminaisuuden nimi.

Kaste kuten muutkin kirkolliset toimitukset voidaan aloittaa johdanto-voorolaululla papin ja seurakunnan kesken. Tämä laulu voidaan myös lausua. Nykyaikana meillä on monistuskoneet, joten tämä johdantolaulu voidaan antaa jokaisen seurakuntalaisen käteen. Tämäkin siis auttaa tavallisen tarvasjokelaisen osallistumista kirkollisiin toimituksiin.

Sairaan luona käynti

Tämä sisältää neljä erillistä tapahtumaa: rippi, pyhä ehtoollinen, rukous

sairaan puolesta ja rukous kuolevan puolesta. Tilanteen mukaan voidaan joku tai joitakin näistä tapahtumista jättää pois tai suorittaa vain yksi esim. ripittäytyminen tai jo tajuttoman sairaan vuoteen ääressä rukoushetki kuolevan puolesta. Nyt ensi kertaa kirkollisten toimitusten kirjassa olevat rukoushetket sairaan ja kuolevan puolesta sisältävät yksinkertaisesti psalmilukua, rukouksen ja kätenpäällepanemisen. Käsikirjan mukaan rukouksen sairaan puolesta suorittaa pappi, mutta rukouksen kuolevan puolesta voi suorittaa kuka tahansa kristitty. Tähän liittyy myös kätenpäällepanemisen lisäksi pyhällä ristinmerkillä siunaaminen.

Sairaan voitelu

Tätä raamatullista pyhää toimitusta ei siis kirkolliskokous rojhennut (?) ottaa mukaan varsinaiseen kirkollisten toimitusten kirjaan. Mutta piispainkokous on nyt siis antanut tarvittavat ohjeet. Tämänkin pyhän toimituksen voi suorittaa myös maallikko lähinnä kuitenkin diakonin viranhaltija tai lehtori. Miten siis tapahtuu luterilaisessa kirkossamme sairaan voitelu?

1. Öljyllä voitelemisen tulee tapahtua sairaan toivomuksesta.
2. Voitelun suorittajan tulee keskustella sairaan kanssa ja selvittää toimituksen luonne ja kulku.
3. Toimituksen keskeisen korostuksen tulee olla esirukouksessa ja sairaan siunaamisessa.
4. Toimituksen suorittajan tulee olla ensisijassa pappi, lehtori tai diakonian viranhaltija.
5. Öljyllä voitelemisessä käytetään puhdasta oliiviöljyä.

Toimituksen suorittaja lausuu: "Sairaina ja heikkoina saamme kohottaa katseemme Jeesukseen Kristukseen. Hän kantoi meidän sairautemme ja sälytti päällensä meidän kipumme. Rangaistus oli hänen päällensä, että meillä olisi rauha.

Hän lähetti opetuslapsensa julistamaan hyvää sanomaa ja parantamaan sairaita. Sen tähden myös apostoli Jaakob kehottaa kristittyjä näin: Jos joku teistä sairastaa, kutsukoon työkönsä seurakunnan vanhimmat ja he rukoilkoot hänen edestään voidellen häntä öljyllä Herran nimessä. Ja uskon rukous pelastaa sairaan ja Herra antaa hänen nousta jälleen ja jos hän on syntejä tehnyt, niin ne annetaan hänelle anteeksi. (Jaak. 5:14-15).

Niin mekin nyt rukoilemme Jumalalta apua ja voitelemme Sinut samalla ristinmerkillä, jolla Sinut on siunattu pyhän kasteen hetkellä.

Toimituksen suorittaja voitelee sairaan otsaan ristinmerkin ja lausuu: N.N (etunimi), minkä voiten Sinut Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimen. (Tehdään ristinmerkki) Luota turvallisesti Jumalan armoon. Varjelkoon Hän hyvydessään Sinua ja viekään sinut iankaikkiseen elämään.

Toimituksen suorittaja panee kätensä sairaan päälle ja jatkaa: Heramme Jeesuksen Kristuksen armo ja Jumalan rakkaus ja Pyhän Hengen osallisuus olkoon Sinun kanssasi. Amen".

Näin siis piispojen ohjeen mukaan toimitaan. Huomatkaamme, että tämä ei siis ole tarkoitettu "viimeiseksi voiteluksi" ennen kuolemaa, vaan kuka tahansa sairas, joka haluaa sairautensa turvautua Jumalan apuun, voi sitä pyytää seurakunnan viranhaltijalta. Tämä ei suinkaan ole tarkoitettu kilpailemaan esim. lääkärin toiminnan kanssa. Me saamme pyytää Jumalalta sairauden paranemista tapahtuipa se sitten lääkkeitä ja lääkärin toiminnan tai rukouksen kautta. Pyydä siis rohkeasti sairauden vaikeiden keskellä myös öljyllä voitelemista. Se on tarkoitettu uskosi vahvistamiseksi ja Jumalan kunniaksi.

Joululahjasi Thaimaan ja Ethiopian lapsille

Suomen Lähetysseuran jokavuotinen JOULULAHJA LÄHETYSTYÖLLE -keräys on uudistunut. Jokainen suomalainen koti saa adventin kynnyksellä lehden, jossa kerrotaan keräyksestä ja keräyskohteista. Lehden välissä olevalla postisiirtokortilla jokainen voi antaa oman lahjansa Etio-
pian ja Thaimaan lapselle.

Värikäs tervehdys lähetystyöstä

Yli kahden miljoonan painos ja lehden jakelu jokaiseen suomalaiseen kotiin takaavat sen, että tänä vuonna jokaisella suomalaisella on mahdollisuus tutustua Suomen Lähetysseuran työhön. Kuvat ja tervehdykset lähetyssalueilta tutustuttavat lukijat erityisesti tämän vuotisiin joululahjamme keräyskohteisiin, Etiopiaan ja Thaimaahan. Lehden keskiaukeama on pieni juliste, jonka voi irrottaa ja laittaa seinälle iloksi ja tervehdykseksi kaukomailta.

Elämää Aasian suurkaupungissa

Thaimaan pääkaupungissa, Bangkokissa on yli kuusi miljoonaa asukasta. Tuohon ihmismassaan mahtuvat niin köyhät kuin rikkaatkin. Kaupungin laitamille on syntynyt suuria köyhälistökortteleita, slummeja, joihin useimmat perheet ovat muuttaneet maalta. He ovat toivoneet ja luulleet löytävänsä kaupungista uuden paremman alun elämälleen. Thaimaalaiset ovat suurimmalta osaltaan buddhalaisia. Buddhalaisen uskon mukaan tämän hetkinen elämä on seuraus ennen eletystä elämästä. Slummin asukas on elänyt edellisen elämänsä kelvottomasti, koska nykyinen elämä on surkeaa. Toivottomuus ja alistuminen sävyttää perheiden elämää.

Päiväkodissa päivän ainut ateria

Lähetysseuran työntekijöiden työn tuloksena on syntynyt Banaanipuun päiväkotia, jossa on yli 90 lasta. On nähty hyväksi, että lapset tulevat eri yhteiskuntaluokista. Runsas neljäsosa lapsista on köyhimmistä kortteleista. Heille pääseminen päiväkotiin voi merkitä päivän ainoan aterian saamista. Lähetystyöntekijät kertovat, että on selvästi nähtävissä lapsen muuttuminen, kun apaattinen ja arka lapsi saa vitamiineja, maitoa ja ruokaa sekä monipuolista ohjausta.

Myös paremmilta lähtökohdiltaan päiväkotiin tulevat lapset saavat elämänsä aivan uutta toivoa ja iloa. Päiväkodissa kerrotaan Jeesuksesta sekä lauletaan ja leikitään.

Etiopia, köyhyydestään kuuluisa maa

Etiopiassa, toisella puolella maapalloa, katsoimmepa sitä sitten Thaimaasta tai Suomesta käsin, ei lapsen asia ole Aasian suurkaupungin lasta paremmin. Valtava kuivuus ja köy-

hyys on hajoittanut perheitä ja tuonut heitä kaupunkeihin, paremman elämän toivossa. Tuhansien ihmisten liikehdintä merkitsee kodittomuutta ja köyhyyttä. Erityisesti lapset tarvitsevat huolenpitoa ja terveydenhoitoa.

Päiväkoti saa lapset pois kadulta

Huhtikuussa 1986 suunnitellaan valmistuvaksi päiväkoti Hosainassa 40 000 asukkaan etiopialaisessa kaupungissa. Rakennustyöt ovat jo hyvällä alullaan. Päiväkotiin tulee paikka noin 90 lapselle. Myös Hosainan päiväkodissa annetaan jokapäiväisen aterian lisäksi lapselle mahdollisuus leikkiä, laulaa ja kuulla Jeesuksesta.

Lapsi vie kotiinsa sanomaa

Aivan kuten Suomessakin vie Aasian ja Afrikan lapsi myös kotiinsa sanoman, minkä hän on kuullut kristillisessä päiväkodissa. Sadoille vanhemmille sanoma Jeesuksesta, maailman valkeudesta, voi olla todellinen toivo ja alku uuteen elämään.

Tarvashovin JOULUMYYJÄISET

su 8. 12. 1985 klo 12 alkaen

☆ **diakonia** ja **lähetyspöydät** edustavat myyjäisissä seurakuntatyötä
☆ leivonnaisia, käsitöitä, arvontaa ym.
TERVETULOA!

Tarvasjoen seurakunta

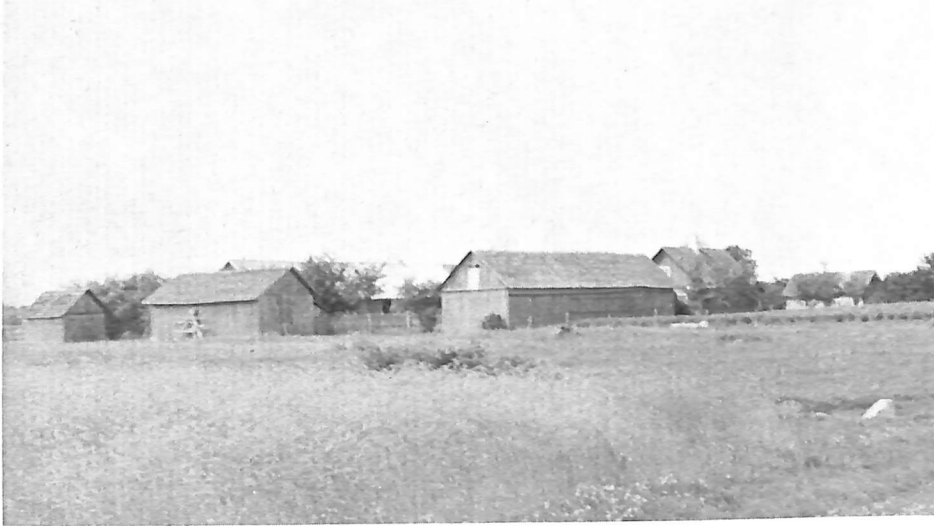
Kuusalun pelloilta Halmstadin satamaan

Johannes Krönström, eli tuttavien kesken Jussi, on Annikki-rouvansa kanssa monelle tarvasjokelaiselle tuttu. Monta kertaa on Jussi kertonut ystävilleen elämänsä tarinan. Suomea eestiksi murtaen on tämä taitava kertoja suonut meille monia nautittavia hetkiä. Hänen matkansa on ollut seikkailurikas lapsuuden Eestistä Suomen kautta Ruotsin länsirannikolle. Hänen tarinoillaan voisi täyttää koko tämän lehden. Lisäksi tämä tiivistetty kuvaus hänen elämästään on veretön ja kalpea hänen suusanallisten kertomustensa rinnalla. Krönströmiä viettäessä kesään Tarvasjoen keskustan laidalla sijaitsevassa kesäsuunnossaan tuli puheeksi heidän elämäntarinansa tallentaminen. Niinpä eräänä lokakuun iltana Jussi kertoi kauniissa Halmstadin kodissaan tuon tarinan minulle näin:

Olen syntynyt Eestissä Kuusalun seurakunnassa 30. 06. 1919. Isäni oli aluksi ammatiltaan kalastaja Suomenlahden rannalla lähes vastapäätä Helsinkiä. Kalastajat käyttivät silloin vielä purjeveneitä, ja työ oli raskasta. Mentyään naimisiin ja perheen lisääntyessä isäni alkoi pitää ammattiaan toimeentulon kannalta epävarmana. Siksi hän hankki itselleen 20 ha:n maatilan. Meitä lapsia oli kaksi poikaa ja kolme tytärtä, joista minä olin vanhin. Vanhempani olivat kovia tekemään työtä ja vaativat sitä myös lapsiltaan. Niinpä muistan kyntäneeni jo 12-vuotiaana. Yhdessä yrittäen aloimme tulla tyydyttävästi toimeen. Isäni oli hyvin säästäväinen. Niinpä hän pystyi muuttamaan vuoden kuluttua ostamaan naapurista myyntiin tulleen samansuuruisen tilan. Ostaessaan hän ajatteli, että jos molemmat pojat haluavat jatkaa maanviljelijöinä hänen jälkeensä, on molemmilla tila valmiina.

Sain sisaruksineni käydä kansakoulun ja niiltä ajoilta minulta on monta hupaisaa muistoa kolttosista aina tapeluihin asti. Vartuttuani olin ennen sotaväkeen menoa vuoden merillä. Enoni oli kauppalavassa kapteenina, ja hän hankki minulle kansipojan paikan samaan laivaan vuonna 1937. Työni merellä alkoi Suomesta Maksi-lahdesta. Matkustin laivalla Tallinnasta Helsinkiin ja sieltä junalla Maksi-lahden. Tämä oli ensimmäinen ulkomaanmatkani, ja se tuntui nuoresta miehestä jännittävältä.

Laivamme kuljetti enimmäkseen paperipuuta Suomesta Englantiin. Pisin matka lienee ollut, kun toimme suolalastin Pohjois-Afrikan rannikolta Sfaxin satamasta Norjaan. Noutosatama oli nykyistä Tunisiaa, joka silloin oli Ranskan herruudessa. Sataman eksotisuuden muistan vielä tänäpäivänäkin. Tuo vuoden merilläolo kasvatti

Jussin kotitalo Kuusalussa Eestissä.

minusta oma-aloitteisen ja ikäisiäni rohkeamman nuoren miehen.

Pian sitä rohkeutta tarvittiinkin. Itsenäisen Eestin elämä oli rauhoittunut, ja kaikilla aloilla kehitys meni nopeasti eteenpäin. Nuo hyvät vuodet olivat kuitenkin nopeasti menemässä ohi. Olot muuttuivat rauhottomiksi jo syksyllä 1939, kun Eesti pakotettiin puolustusliittoon Neuvostoliiton kanssa ja sen tukikohdat Eestissä muuttuivat toimiviksi Suomen jouduttua talvisotaan. Jouduin sotaväkeen keuhkokuumeella 1940 ja siihen siviilielämä loppuikin moniksi vuosiksi. Venäläiset miehittivät lopullisesti maamme kesäkuussa 1940. Ollessani armeijasta 36t. lomalla kotiseutuni kesäjuhliissa syntymäpäiväni aikoihin, olivat venäläiset sillä aikaa täyttäneet kasarmimme ja meidät siirrettiin muihin tiloihin. Olin ollut meriväessä. Venäläiset takavarikoivat nyt laivamme ja meidät siirrettiin Neuvostoliiton armeijan jalkaväkeen.

Erittäin kireä oli tunnelma heinäkuussa 1940, kun Eesti liitettiin vapaaehtoisella pakolla Neuvostoliittoon. Kommunistit nousivat valtaan ja ainoastaan heidän puolueensa sallittiin. Armeija oli koko ajan valmiustilassa, mutta yhteenottoja ei sattunut. Itse näin kuinka junat veivät tuhansia entisen hallinnon edustajia tuntemattomalle matkalle.

Vihdoinkin omassa kodissa.

Myös eestiläiset upseerit koottiin eräänä päivänä yhteen ja kuljetettiin pois. Koulutukseemme kuului nyt säännöllisesti venäjän kielen ja kommunistipropagandan opetusta. Valanannoimme Neuvostoliitolle. Suomen välirauhan aikana olin hetken kuljetamassa postia yli Suomenlahden Hangon tukikohtaan. Saksan ja Venäjän sodan syttyessä olin armeijan kesäleirillä Petserin kaupungin lähistöllä. Leiriltä meidät kotiutettiin hetkeksi, annettiin uudet varusteet ja käskettiin saapua rintamalle määrättyä päivänä.

Saksalaisten nopea eteneminen vaikutti sen, että en palannutkaan Neuvostoliiton armeijaan sovitulla hetkellä, vaan piilouduin. Oleilin enimmäkseen oman navetan vinnillä heinien seassa, josta minulla oli ylisten ikkunan kautta näköala ympäristöön. Piileskelyä kesti kuitenkin seitsemän viikkoa ennen kuin rintama ohitti kotikyläni. Saksalaisten hyökkäys tuli mantereelta päin, ja venäläisten oli viimeinen paettava meren kautta Leningradiin. Rintama pysähtyi kotini kohdalla tälle rannikkokaistalle ja tykistötuli kulki puolin ja toisin ylitseni kymmenen vuorokautta. Pelkäsin koko ajan, että kotini ja piilopaikkani saa osuman, mutta näin ei käynyt, ja säilyimme vahingoittumatta hengissä.

Nuori merisotilas.

Nyt kotimaani oli saksalaisten hallussa, kuten se oli usein ennenkin ollut. Olot olivat kuitenkin melko tyydyttävät. Sain tehdä kodissa työtä osallistuen samalla lähiseudun vartiopalvelukseen. Toista vuotta kului näin, kunnes tuli kutsu Saksan armeijaan. Sinne meillä nuorilla miehillä ei ollut halua mennä. Niinpä 21 meistä kokoontui sillä kerralla yhteen ja päätimme lähteä Suomeen. Huhtikuun 8. p:nä 1943 illan pimetessä nousimme moottoriveneeseen ja tulimme yli Suomenlahden. Meri oli jo jäätön. Aamun valjetessa saavuimme pienen saaren rantaan Helsingin lähistöllä. Meidät otettiin hyvin vastaan. Muuttaman päivän vietimme lomaa, ja viranomaiset kuulivat meitä. Saimme vaihtaa joko maataloustöihin tai rintamalle menon. Koska useimmat halusivat rintamalle, menin mukana.

Aluksi olimme suomalaisten kanssa samassa pataljoonassa, jota kutsuttiin Vallilan pataljoonaksi. Kun eestiläisiä saapui koko ajan lisää, perustettiin heistä oma rykmentti, jossa kuitenkin osa upseereista oli suomalaisia. Vanhaa koulutustani ajatellen anoin eräessä vaiheessa pääsyä merivoimiin. Seitsemän kuukauden kuluttua pääsinkin niihin ja tulin Turkuun Heikkilän kasarmille. Täällä erällä iltalomalla tutustuin ensimmäisen kerran tulevaan vaimooni Annikki Laaksoseen. Sodan jatkuessa kesällä 1944 otettiin kuitenkin Heikkilästäkin täydennysmiehiä maavoimiin. Niinpä olin niiden 46 miehen joukossa, jotka vietiin Teikarin saarta puolustamaan Viipurinlahden suulle. Venäläisten vallattua sodan loppuvaiheessa tämän saaren, useimmat pelastuivat vain hyvän uimataitonsa ansiosta. Meistäkin palasi Heikkilään ainoastaan 16, minäkin sotilassairaalan kautta, jonne ennen loppukahinaa olin joutunut.

Annikin tähden veri vetikin minua Turkuun. Sodan kulku muuttui koko ajan siihen suuntaan, että oma kohtaloni tuli yhä epävarmemmaksi. Saksan ja Suomen hävittäessä sodan olisi melko varmaa, että meidät eestiläiset luovutettaisiin Neuvostoliittoon. Sitä kohtaloa ei kukaan halunnut, kaikkein vähiten me heidän armeijastaan paenneet. Vähitellen minussa kypsä ajatus päästä Ruotsiin. Kaupungilta kuulin, että pakomatkoja järjestettiin maksua vastaan. Paetessani olisin kuitenkin karkuri myös Suomen armeijasta.

Satama oli tarkkaan aidattu ja vartioitu. Kasarmiltakin pääsi iltalomalle vain ilmoitettuun osoitteeseen. Olin antanut kasarmille Annikin osoitteen Brahenkadulle, jossa kuitenkin oli onneksi väärä talonnumero. Pääsin eräänä iltana päivystäjäksi, koska aliupseereista oli puutetta, ja silloin päätin paeta. Piilopaikan tiesin saavani eestiläisten ystäviensä luota Tiilentekijänsatamasta, joka oli sopivan lähellä satamaa. Ensimmäiseksi yöksi menin kuitenkin Annikin luokse. Myöhemmin kuulin sotapoliisien etsineen minua sinä yönä antamastani osoitteesta turhaan.

Tiilentekijänsatamasta tein useita epäonnistuneita yrityksiä satamaan joutumatta onneksi kiinni. Vaikeimpana aikana olin sotapoliiseja piilossa kolme vuorokautta erään vaatekomeron ylähyllyllä. Elettiin elokuuta 1944, ja yöt olivat jo pimeitä. Kaupungissakin sota-ajan tähden vain joistakin ikkunoista pilkotti valoa pimennysverhojen raosta. Piileskeltyäni lähes kuukauden pääsin viimein erään suomalaisen miehen kanssa sementtiproomua vetävään hinaajaan, joka lupasi viedä meidät Ruotsiin.

Matkamme kulki Turusta Kokkolan ja Oulun kautta Luulajaan. Miehistönä hinaajalla oli vanhempi mies ja kaksi nuorta poikaa, jotka kaikki tiesivät mukanaolomme. Matka kesti kymmenen päivää, ja merenkäynti oli

Sepän silppumasiina jatk. sivulta 3

Kuten edellä jo ilmeni, lehmille syötettävä rukiinolki piti ennen syöttöä silputa ja liottaa. Tämä silppuaminen oli kotoisilla välineillä hyvin hankalaa ja aikaavievää hommaa. Lapsuudestani muistan mitenkään tähän tehtävään haettiin Euran Sepältä silppumakasiini. Näkyvämpänä tässä laitteessa oli melko suuri, raskaasti rakennettu kierrettävä pyörä, johonka oli kiinnitetty silppua leikkaava terälevy. Laitteeseen kuului myös syöttölaatikko, joka oli niin avara, että siihen voitiin asettaa kokonainen olkilyhde kerralla. Niinpä tämän silppumasiinan terälaiteen pyörittämiseen tarvittiin kolme miestä. Tämä järjestelmä toimi niin, että oli 3-4 m pituinen tanko, jonka molemmissa päissä oli rautatappi. Tankon päässä oleva tappi asetettiin leikkuupyörässä olevaan reikään, tankon toinen pää ankkuroitiin tuki-

tisteeksi seinään. Näin leikkuupyörän kiertäjät voivat työskennellä rinnakkain.

Rehupulan vuoksi jouduttiin lehmille toisinaan syöttämään rakennuksien olkikatkoja, mikä toimenpide oli tietenkin hätävara, mutta ei niin huono miltä asiaa tuntemattomat saattoivat päätellä. Asiaa käytännössä toteuttamaan joutuneet totesivat hätärehun täyttäneen tehtävänsä. Niukka ja puutteellista ruokintaa karjanhoitajat yrittivät parhaansa mukaan lievitää. Niinpä heitä ei voitu moittia siitä, että he pihatossa tapahtuneen iloisen perhetapahtuman jälkeen pimeänä aikana saivat aiheen vieraila hevosten heinäladossa.

Kun 1900 luvun vaihteessa siirryttiin konepuintiin, hankittiin kyläkuntiin yhteisinä hankintoina tryski, tappuri eli puimakone sekä onkapannu, höyrykone. Erikoisuutena tällöin kuitenkin ilmeni, että useissa talouksissa rukiin puinti kuitenkin suoritettiin ri-

hessä, vaikka se oli työlästä ja hidasta. Siksi ruiskuhilaat toisinaan pellolla ollen, puintikauden pidentyessä, saattoivat osittain orastua. Puintiolkia ruhojoutuneena olisi myös ollut mieluisempaa syötävää karjalle. Olisiko ollut niin, että ainakin vanhemman polven keskuudessa ruis, tuo elämää antava ja ylläpitävä Jumalan vilja, joksika ruista nimitettiin, olisi puimakoneella puituna menettänyt arvostustaan, kunnioitustaan ja kiitollisuuttaan. Rukiin arvovalta olisi silloin romahtanut. Tuli ehkä mieleen ajatus, että tällä toimenpiteellä vanhaa ystävää ja auttajaa halvennettaisiin sekä luovutettiin rukiin kunnioittamisesta. Näin tahdottiin perheen perusravinto ruis edelleenkin saada ja hankkia riihen, tuon talokokonaisuuteen kuuluvan tavallaan pyhätön kautta.

Erkki Isotalo 1982

ajottain kovaa. Kaikki oli silloin kortilla, eikä laivan miehistölläkään ollut ylimääräistä ruokaa. Siksi me saimme matkan aikana ruokaa vain, kun toiset olivat merikipeitä. Kokkolassa ja Oulussa meillä oli suurin vaara jäädä kiinni. Oulussa tulli tutki laivan meitä löytämättä. Kuulimme kuinka tulli kysyi miehistöltä, ettei vain laivalla ollut ylimääräisiä henkilöitä. Tähän vanhempi mies vastasi, ettei ole kuin luteita. No ne joutavat pois maasta, vastasi tulli. Oulusta Ruotsiin päin oli hinattavana kaksi proomua. Kovassa merenkäynnissä hinaajan oli palattava yöksi rannikon läheisyyteen saarten suojaan. Aamun valjetessa me karkulaiset luulimme jo saapuneemme Ruotsin vesille. Siksi oli suuri yllätys nähdä laivamme lähellä Suomen merivartioston venemiehet, vartiossa ki-väärit valmiina.

Oli sunnuntaiaamu saapuessamme Luulajaan parrakkaina ja laihtuneina. Odotimme illan pimeyttä, jolloin pojat laskisivat meidät laivasta köysillä rantaan vievään veneeseen. Oli kova myrsky, ja vene nousi ja laski hinaajan vierellä monta metriä. Pääsimme kuitenkin onnellisesti veneeseen ja satamaan. Ilmoittauduimme satamavartijalle, joka kutsui poliisit noutamaan meitä. Tuon hetken muistan kuin eilisen päivän. Rannalla oli kansanpuisto, jossa musiikki soi ja kansa tanssi. Kaikkialla paloi kirkkaat katuvalot. Asuntojen ja näyteikkunoiden valot loistivat ilman pimennysverhoja. Illoisia ihmisiä kulki ohitsemme hyvin syöneen näköisinä ja hyvissä vaatteissa. Kaikki oli toisin kuin tähän asti eletty elämä.

Kaksi Jussia.

Poliisi vei meidät erääseen parakkiin, jossa oli ennestään 27 kohtalotoveria. Me edustimme seitsemää eri kansallisuutta. Saimme uudet vaatteet ja hyvän huolenpidon. Viikon kuluttua minut siirrettiin Tukholman lähelle eestiläisten pakolaisleiriin, jossa jo oli satoja maanmiehiä. Uusia tuli seuraavina päivinä jatkuvasti. Kahden viikon kuluttua sain siirron pienemmälle pakolaisleirille Halmstadin lähelle Tylosandin kesäviettopaikkaan. Suvi uimakausineen oli jo lopunut, ja siksi siellä oli tilaa. Täällä meille hankittiin väliaikaiset maassaloluvat ja ohjattiin työhön.

Halmstadista tuli nyt uusi kotiseutuni, jossa tähän asti olen Ruotsissa elänyt. Annikki tuli perässäni Ruotsiin maaliskuussa 1946. Siihen aikaan tarvittiin Ruotsiinkin muuttoon viisumi ja vastaanottaja maassa. Matka Tukholmaan kesti vuorokauden. Siellä Annikka oli vastassa eräs eestiläisrouva, johon hän oli tutustunut Turussa. Hänen luonaan vietetyn yön jälkeen Annikin matka jatkui tänne kauaksi Etelä-Ruotsiin. Alussa oli vaikeaa, kun kieltä ei osattu sanaakaan. Siihen aikaan ei vielä järjestetty kielikursseja. Toimeen kuitenkin on tultu.

Saimme paperit viimein kuntoon ja pääsimme naimisiin 1948. Täällä olin ensin töissä kutomossa puolitoista vuotta, josta siirryin niklaamolle viideksi vuodeksi. Sitten olin telakalla kuusi vuotta ja lopuksi eläkkeelle siirtymiseeni saakka satamassa. Annikki on työkseen ommellut kenkiä yhdelle ja samalle työnantajalle 38 vuotta. Aina on työtämme kiitetty, ja hyvin olemme tulleet toimeen ruotsalaisessa työelämässä.

Annikki on kertonut, kuinka hän 17-vuotiaana oli lastenhoitajana kauppias Koivurinnalla. Heidän kesäasunollaan Ruissalossa hän perheen Matti- ja Antti-pojan kanssa katseli iltaisin Turkuun saapuvia Ruotsin laivoja haaveillen pääsevänsä niillä itsekkin joskus matkustamaan. Nyt hän on siitä ajanut ohi satoja kertoja. Myös Eestissä on Annikki käynyt sukulaisteni luona joka kesä jo 20 vuoden ajan. Itse en ymmärrettävistä syistä ole niitä matkoja tehnyt. Isääni, äitiäni ja sisariani olen saanut sodan jälkeen tavata. Veljeni elää Ruotsissa.

Kotimaan kaipuu ei ole koskaan sammunut, vaikka en olekaan sinne voinut palata. Suomessa Tarvasjoella vietetyt kesät tuovat kuitenkin mieleen äidinkieleni ja kansani. Ehkä kuitenkin parhaiten muistan kotiseutuni hiekkaiset rannat, kun kesäpaikani luota näen aavan meren ja kalastan lohia ja kampeloita verkoilla Kattegatin suolaisesta vedestä. Kaipauksemme keskellä kiitämme kuitenkin, että saamme asua vapaassa maassa ystävien keskellä.

K.M.

Tarvasjoen Martat 70 v.

On aihetta juhlaan, Tarvasjoen Marttayhdistys täyttää 70 vuotta. Yhdistyksen perustamispäivä oli 5. 12. 1915. Marttatoiminta maassamme tosin on paljon vanhempaa, lausuttiinhan sen syntysanat jo viime vuosisadan puolella 1899. Järjestö perustettiin suomalaisen elämänuskon tueksi, elettiinhan silloin routavuosien aikaa, helmikuun manifestin antamisen jälkeisiä aikoja. Nyt oli Suomen kansan koottava voimansa taisteluun tähän astisen oikeutensa ja vapautensa puolesta. Tämän oivalsivat joukko sivistyneitä naisia pääkaupungissa, heidän joukossaan mm. Lucina Hagman ja Alli Nissinen. Heidän ajatuksensa oli, että katse on käännettävä kansansivistykseen, työn ja henkisen arvostelukyvyyn voimaan. Tiedon ja taidon aarteet oli vietävä suoraan Suomen koteihin ja ennenkaikkea kotien varsinaiselle vaalijalle, Suomen naiselle.

Näiden ajatusten toteuttamiseksi perustettiin "Sivistystä koteihin" yhdistys, jonka sääntöjä keisarillinen senaatti ei kuitenkaan hyväksynyt. Uudesta nimestä alettiin heti neuvotella, sillä tuon pienen sanan "sivistys" taajuttiin olleen hylkäämispäätöksen syy. Samanaikaisesti lähetit tekivät kuitenkin jo työtä valistuksen levittämiseksi Suomen naisten keskuuteen. Monista nimiehdotuksista hyväksyttiin Marttayhdistys uudeksi nimeksi ja laillistamisyritys onnistuikin. Säännöt hyväksyttiin 12. 7. 1900. Yhdistyksen säännöissä sanottiin mm: Marttayhdistyksen nyk. Marttaliiton tarkoituksena on levittää kansannaisille tietoja kodin ja lapsien hoidosta sekä edistää heidän taitojansa yksinkertaisissa käsitöissä. Vuosikymmenien aikana ovat säännöt muuttuneet ja nykyisissä säännöissä puhutaan laajemmin henkisen, siveellisen ja taloudellisen tason kohottamisesta.

Yhdistyksiä alettiin perustaa eri puolille maata, mutta kesti kuitenkin toista vuosikymmentä ennenkuin Varsinais-Suomeen alettiin runsaammin perustaa marttayhdistyksiä.

Piiriliiton perustaminen 1914 antoi varsinaisen sysäyksen vilkkaalle toiminnalle maakunnassamme. Niinpä Tarvasjoellakin kokoonnuttiin 5. 12. lan yhdistyksillä oli yhteinen neuvoja

Leivontakilpailun maistijaiset v. 1950. Mukana alkuvuosien puuhamarttoja.

1915 Nuorisoseuran talolle keskustelemaan marttatyöstä. Samalla pidettiin yhdistyksen perustava kokous ja kaikki mukana olleet 20 henkilöä liittyivät jäseniksi. Nimiä ei pöytäkirjassa ole. Marttayhdistyksen ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin opettaja Emilia Helve ja sihteeriksi opettaja Matilda Hinkka. Rahastonhoitajana toimi emäntä Vilhelmiina Nikula. Pöytäkirja ei valitettavasti kerro muista johtokunnan jäsenistä.

Vuoden 1916 aikana, joka oli ensimmäinen toimintavuosi, oli toiminta vilkasta. Laskiaisena pidettiin iltama, kylvöpäivät Liedonperän Isotalossa ja Suurilan koulussa. Samoissa paikoissa oli keväällä harvennuspäivä ja syksyllä 2-päiväiset säilöönpanokurssit. Kutomakurssitkin sisältyivät vuoden ohjelmaan sekä kurssien päättäjäsiltama. Tapaninpäivänä samana vuonna oli jälleen iltama, jo kolmas. Pöytäkirjassa mainitaan edelleen, että yhdistys oli saanut Keskustoimikunnalta nyk. Piiriliitto kanakirjan ja 10 mk rahaa, jotka päätettiin antaa kahtena palkintona innokkaimmille kanojen hoitajille. Kuten huomaamme on toiminta ensimmäisenä vuonna ollut ripeätä.

Sitä seurasi kuitenkin hiljaisempi kausi, johtuen ilmeisesti vuosien 1917-18 tapahtumista. Olojen vakiinnuttua virisi toiminta uudelleen. Puheenjohtajana toimi edelleen op. Helve, varapuheenjohtajaksi oli valittu rouva Lempi Raitala, sihteerinä oli rouva Minne Laine ja rahastonhoitajana rouva Selma Kuukkala.

Vuonna 1921 Tarvasjoen ja Martti-

ja mainitun vuoden lopussa oli Tarvasjoen yhdistys päättänyt oman neuvon. Neuvoojaa varten oli päätetty ostaa yhdistyksen varoilla polkupyörä.

Tämän jälkeen emme tiedä yhdistyksemme toiminnasta paljoakaan, sillä vuosien 1922-32 väliseltä ajalta ei ole mitään pöytäkirjatietoja lukuunottamatta pappilassa v. 1926 pidettyä kokousta, jossa silloinen puheenjohtaja rouva Lempi Raitala oli valittu edustamaan yhdistystä Marttapiiriliiton kokouksessa. Muistitietojen mukaan on toimintaa tänäkin aikana ollut. Mm. v. 1928 oli oma puutarhaneuvoja yhdistyksellä; Saima Suominen ja Toini Rauanheimo.

Vuonna 1932 alkoi uusi toiminnan kausi. Yhdistyksen puheenjohtajaksi valittiin rouva Minne Laine, joka hoiti tätä tehtävää kuolemaansa asti vuoteen 1959. Varapuheenjohtajana oli emäntä Hanna Vesamo, sihteerinä ja rahastonhoitajana rouva Selma Kuukkala. Yhdistyksen jäsenmäärä oli 124, josta miehiä 12.

Yhdistyksen toiminta vilkastui huomattavasti ja monipuolistui samalla. Kurssia pidettiin mitä erilaisimmista aiheista. Oli moniviikkoisia kudontakursseja, ruuanlaittokursseja, nekin jopa kaksiviikkoisia, vuodevaate- ja linavaatekursseja, kompostikursseja, seppelensidontaa ym. Kilpailuja pidettiin mm. napinviikossa, kehrussa, karstauksessa ja kanankynnässä. Iltamat ja kurssien päättäjäiset näytellyineen kuuluivat joka vuotisiin tapahtumiin. Arpajaisia, ke-säjuhla ja emäntäpäiviä pidettiin, toi-

sinaan yhteistoiminnassa Maamiesseuran kanssa. Esim. v. 1936 Maamiesseuran ohjelmassa oli arpajaiset ja yhteistyöstä kertoo marttojen pöytäkirja näin: Tarvasjoen Mms:n arpajaisiin tulee marttojen järjestää näytelmä sekä pyytää konsulentti Hilja Lahti pitämään esitelmää. Vastineeksi saavat martat tähän tilaisuuteen järjestää ravintolan, josta saavat tulon.

Mainittakoon, että yhdistyksemme kuului Karinaisten ym. neuvontapiiriin, joka palkkasi oman neuvon ainakin vuosien 1935-41 välisen ajan. V. 1937 oli neuvontapiiriin Emäntäpäivät Tarvasjoella retkeilyineen, havaintoesityksineen, esitelmineen ja kilpailuineen. Samana vuonna martat valmisti kunnan hankkimista aineista Tarvasjoen vasta perustettuun kunnalliskotiin sen tarvitsemat linavaatteet.

V. 1939 alkoivat kansallemme ras-kaat koettelemusten ajat. Nämä heijastuivat myös marttatoiminnassa. Reserviläisperheiden ja siirtoväen avustaminen ja huoltaminen ja monet muut tärkeät tehtävät tulivat marttatyöhönkin. Yhdistyksellä oli mm. oma kummiperhe Suomussalmella.

V. 1942 tuli yhdistyksen sihteeriksi emäntä Lahja Kotamäki, rouva Kuukkala oli edelleen rahastonhoitaja vuoteen 1945, jolloin hänen tilalleen valittiin rouva Helmi Salminen.

Sota-aikana jatkui toiminta muuten samansuuntaisena kuin aikaisemmin, mutta kurssien ja havaintoesitysten luonne muuttui pula-ajasta johtuen. Vanhasta uutta-, tallukka-, siirapinte-ko-, saippuankeitto- ja kankaankudontakursseja järjestettiin. Yhdistys hankki myös pellavaloukun, jota siten lainattiin tarvitseville, vieläpä ulkokuntalaisille. Rintamamiehille lähetettiin paketteja. Juhlita ja retkeilyistäkään ei sentään luovuttu. V. 1941 pidettiin yhteisesti Mms:n kanssa emäntä- ja isäntäpäivät. Äitienpäivä järjestettiin myös.

Avustustoimintaa varten oli kerätty varoja eri tavoin ja niinpä sitten vaikeuksissa olevia reserviläisperheitä ja siirtolaisia voitiin rahallisestikin avustaa.

V. 1941 jokaiselta martalta kerättiin ylimääräinen 2 mk:n maksu, yht. 364 mk, yhden oppilashuoneen kalustami-

seksi Varsinais-Suomen Emäntäkoulussa.

Hautausmaapäiviä on 1940-luvulla järjestetty useina vuosina. Sotainvalidiin Tarvasjoen-Marttilan alaostaston hyväksi suoritettiin varojenkeräys vuosien 1946–51 välisenä aikana.

1950-luvun molemmin puolin alkoi elämä maassamme normalisoitua ja marttatyökin sai vakiintuneet muodot. Marttailat olivat päätoimintamuotona ja niissä pidettiin havaintoesityksiä ja esitelmää. Oli juhlaa, retkiä, vierailuja eri yhdistysten kesken. Muonituksia ja ravintoloita järjestettiin eri tilaisuuksiin. Huomattavin tapaus näihin aikoihin oli v. 1950 Piiriliiiton järjestämät maakunnalliset emäntäpäivät, jotka ensimmäistä kertaa pidettiin Turun ulkopuolella. Tarvasjoen Martat hoitivat käytännölliset työt ja ravintolan, Piiriliiiton ohjelman. Yleisöä näillä päillä oli 600.

Vuosi 1953 antoi puuhaa. Kyrönseudun Maatalousnäyttelyn ravintolassa oli n. 50 marttaa. Lisäksi martat osallistuivat erilaisiin käsityö- ja kodinhoitokilpailuihin hyvällä menestyksellä. Mannekiiniesitys Osuuskaupan naistoimikunnan kanssa keväällä tuotti varoja kahden äidin lähettämiseksi Paimion Tähtiniemeen.

Uudelle vuosikymmenelle 1960 siirryttäessä sai yhdistys uuden puheenjohtajan. Emäntä Hanna Vesamo valittiin edesmenneen Minne Laineen tilalle, varapuheenjohtajaksi Maire Saarnivaara. Samassa kokouksessa päätettiin perustaa alaostasto Marttatyöt ja johtajaksi Hilka Heimonen. Pöytäkirjat eivät kerro enempää tästä, joten toiminta kai lopahti heti alkuunsa. Ohjelma jokakuukautisissa marttailloissa käsitteli vuoden ohjelmateemaa, joka tällä vuosikymmenellä otettiin Marttaliiton toimesta käyttöön. Oli terveysvuosi, ravintovuosi, ympäristövuosi ym. Tervehdyskäynnit vanhainkodissa olivat melko säännöllisiä. Uutena toiminta- ja varainkeräysmuotona on vuodesta 1969 lähtien ollut osallistuminen eri järjestöjen joulumyyjäisiin Tarvashovissa. Marttojen runsas leivonnaispöytä, kiitos uskollisten lahjoittajien, on joka vuosi tyhjentynyt ennätysvauhdilla.

Vuosien varrella on tehty useita lahjoituksia. Niiden saajina ovat olleet seurakunta, vanhainkoti, Tarvashovi, Piiriliiitto ym. Perinteeksi on jo muodostunut pääsiäiskukkien hankkiminen kirkkoon.

Opintokerhotoiminta aloitettiin v. 1971 Liedonperässä Saara Rönne- maan toimesta. Syksyllä 1974 150 marttaa liittyi valtakunnalliseen matutkimukseen, rintasyövän varhais- toteamiseksi itsetarkkailun avulla.

Puheenjohtajana 1973–74 oli Maire Saarnivaara, varapuheenjohtajana Irma Saari ja sihteerinä Saara Rönne- maa. Vuodet 1975–76 oli pj:na Aino Nurmi, varapj:na Kaisa Jännäri ja sihteerinä Tuovi Kotamäki. Vuonna 1977 siirtyi puheenjohtajuus Tuovi Kotamäelle, Varapj:ksi tuli Paula Yli- talo ja sihteeriksi Eeva Yli-Halla, Elvi Laaksonen jatkoi edelleen jo vuonna 1965 aloittamaansa rahastonhoitajan tehtävää. Saara Rönne- maa puolestaan toimi Emäntälehdessä asiamiehenä, hankkien 63 lehden vuosikertatilau- ta, mikä oli toiseksi eniten piirilii- to- me alueella. Vuonna 1978 rahaston- hoito siirtyi Sirkka Lukalle ja hän hoiti sitä vuoden 1984 loppuun. 1970- luvulla on tavanomaisten marttailto- jen, kesä- ja teatteriretkien lisäksi harrastettu vierailuja naapuriyhdistys- ten kanssa. Olemme usein olleet vie- raina sekä Marttilan että Marttilan Alapään Marttojen eri tilaisuuksissa ja he ovat puolestaan olleet täällä. Tämä on erittäin rakentavaa vuorovai- kutusta, aina voi saada uusia toiminta- vinkejäkin. Kerran on käyty Pinjai- sissa asti marttojen vieraana, he puo- lestaan olivat täällä keväällä 1979. Heidät käytettiin Leppämäen navetas- sa, Viitasen sikalassa sekä Teräsoves- sa, lopuksi vielä uimahallissa. Aluksi he kuitenkin osallistuivat Tarvashovi- sa marttojen järjestämiin Pitkän iän pitoihin, joissa oli myös ohjelmaa. Lisäksi martat huolehtivat samana vuonna myös Tarvasjoen piispantar- kastuksen päivällisjärjestelyistä yh- dessä srk:n lähetystoimikunnan kanssa.

Kun kullakin vuodella on aina ollut teemansa, niin vuonna 1978 se oli

”Nuoreksi nuorten kanssa”. Silloin martat muunmuassa avustivat leikki- välineiden hankintaa 1. 6. Virolassa toimintansa alkaneelle leikkikentälle.

Vuonna 1979 Saara Rönne- maa ppy- si eroa Emäntälehden asiamiestehtä- västä, ja se siirtyi Mirja Tapanille. Vuonna 1980 mainitaan vuosikerto- muksessa vuoden kohokohdaksi 11. 11. Tarvashovissa pidetyt avoi- mien ovien päivät. Se oli yhteinen ilta Nuorisoseuran kanssa. Samassa yhtey- dessä saivat Maire Saarnivaara ja Saa- ra Rönne- maa Marttaliiton hopeiset ansiomerkit sekä opintokerholaiset kolmen avaimen taitomerkit. He oli- vat: Aino Nurmi, Mirja Tapani, Saara Rauhanummi, Saara Rönne- maa, Lea Halme, Sylvi Kulmala ja Pirkko Mäki- nen. Tänä vuonna myös nukkui pois yhdistyksen pitkäaikainen pj. Hanna Vesamo.

Vuonna 1981 vaihtui varapuheen- johtajuus Paula Ylitalolta Kaija Mus- tamäelle. Saman vuoden menestyk- sekkäin marttailta oli Tarvashovissa pidetty sienikurssi, jossa oli toistasa- taa osanottajaa. Kävimme myös Lou- nais-Suomen Sähkössä Paimiossa, siellä Irmeli Leppäkoski tutustutti meitä uusimpiin kodinkoneisiin mm. kiertoilmauniin. Lisäksi uskoimme matkailumainokseen ”Raum o aina Raum”, emmekä ollenkaan pettyneet, kaikki 49 osallistujaa ihastuivat kau- punkiin ja saaristoristeilyyn. Tänä vuonna oli myös ensimmäinen toripäi- vä Osuuspankin pihalla, se onkin osoittautunut hyväksi varainhankinta- keinoksi.

Vuonna 1982 halusi Eeva Yli-Halla luopua sihteerin tehtävistä ja ne siir- tyivät Pirkko Kantolalle. Tämän vuo- den suurin urakkamme oli ”Perinne- päivien” järjestäminen Tarvashovissa. Tilaisuudessa oli sekä ohjelmaa, van- hojen esineiden ja käsitöitten näytte- ly, vanhojen käsityötapojen näytös, että pukukavalkadi. Perinneruokina tarjottiin klippisoppaa ja ohryyny- puuroa. Tänä vuonna oli ensimmäinen ns. paastonajan hiljainen ilta srk: talol- la, sen jälkeen se on ollut joka vuosi. Kesällä tuli taas suruviesti, pitkäaikai- nen sihteerimme Lahja Kotamäki kuoli 30. 7.

Vuonna 1983 puheenjohtajuus siir- tyi Tuovi Kotamäeltä Sirpa Viitaselle. Varapj:ksi tuli Kristiina Laine- Vähätalo, molemmat ovat edelleen tehtävissään. Tämä vuosi aloitettiin juhlallisesti, srktalolla järjestettiin lausuntailta, teemana Mies ja Nainen. Tilaisuus lienee ollut ensimmäinen laatuaan Tarvasjoella, yleisöä oli n. 70 henkeä. Tänä vuonna kunnassamme oli tavallista juhlavampi Itsenäisyys- päivän vietto. Martat osallistuivat eri järjestöjen yhteiseen lippuvartioon hautausmaalla ja itse juhlassa.

Vuonna 1984 ilmoitti Toini Seppä, että emännäntehtävien hoitajaa saisi hänen osaltaan nuorentaa, niinpä Ai- no Nurmen pariksi valittiin Riitta Uu- sitalo. Molemmat jatkavat edelleen. Heidän johdolla järjestettiin 7. 10. 84 srktalolla Kasvispidot. Ylei- sömenestys ei ollut niin hyvä kuin odotimme, jostain syystä ihmiset ovat vieläkin ennakkoluuloisia. Tässä on meillekin työsarjaa.

Yhdistyksemme tämän hetkinen johto on seuraava: pj Sirpa Viitanen, varapj. Kristiina Laine-Vähätalo, siht. Pirkko Kantola, muut hallituksen jä- senet ovat Lea Halme, Riitta Uusitalo, Liisa Markkanen, Liisa Vanhatalo, Ulla-Maija Järvinen, Tuulikki Sipilä. Rahastonhoitaja on Aila Prami ja Emäntälehden tilausmyyjän tehtävät Mirja Tapani on luovuttanut Lea Hal- meelle. Lisäksi on vielä ns. erityis- marttoja.

Toiminta on jatkunut ja jatkuu van- hojen hyvien tapojen mukaan, vuoro- vuosin kahvitetaan vanhustenkerhossa ja vanhainkodissa, ollaan halukkaita järjestämään tarjoiluapua muille yh- teisöille pyydetessä, pidetään kotita- louden neuvontatilaisuuksia ja tietysti on erilaisia virkistystoimintoja, kuten patikkaretket, uinti- ja saunaillat sekä retket. Tietenkin osallistumme piirilii- ton kokouksiin, tilaisuuksiin ja ret- kiin. Jäseniä meillä on tällä hetkellä 212, joten katsomme toivorikkaina tulevaisuuteen.

Yhteenvedon on koonnut 60- vuoden osalta Maire Saarni- vaara ja viimeisen 10- vuotisjakson ajalta Pirkko Kantola

Euran kappelin Tarvasjoen Osuuskauppa

Näissä kotiseutumustelmissa on ollut myös kirjoitus ”Kyläkaupat”, jossa muisteltiin kauppatoimintaa vuosisa- tamme ensimmäisellä vuosikymme- nellä. Tämä juttu venyi kuitenkin jo yksityiskauppojen kohdalta niin pit- käksi, ettei siihen voinut ottaa enää osuuskauppaa, koska asia pituutensa vuoksi olisi jäänyt ilman mielen- kiintoa.

Mitenkä, milloin ja missä muodossa Tarvasjoen Osuuskauppa on lähtenyt liikkeelle, onko sillä ollut joku edeltä- jä jo ennen vuosisatamme vaihdetta, jolloin säädettiin osuustoimintalaki ja onko asiasta muistiinmerkintöjä. Nämä ovat kai asioita, joista ei paljon tiedetä.

Kaupan sijaintiin nähden omat muistitietoni kertovat, että kauppa 1906 sijaitsi seurakuntatalon paikalla olleessa Sillanpään pappilassa. Toden- näköisesti jo seuraavana vuonna kauppa muutti Kyrön ja Turun tien risteyksessä olevaan, Kyröön muutta- neen leipuri Tähtisen huoneustoon. Mahdollisesti kysymyksessä oli joku kiinteistökauppa, sillä samanaikaisesti kiertokoulu muutti pappilasta keskellä lukukautta aapiskirja ja kivitalu kai- nalossa Knaapin pihariviin, myöhem- min kiertokoulua pidettiin myös Päi- värinnassa.

Osuuskauppa edusti aikansa mu- kaista sekatavarakauppaa. Katossa olevissa koukuissa oli varsin monipuolista tavaraa. Myynti oli ”avomyyntiä”, valmiit pakkaukset olivat lähes tuntemattomia, myyjä joutui lasku- tuksen lisäksi suorittamaan annostuk-

sen ja punnituksen. Kahvi myytiin raakana, se paahdettiin kotona prän- närissä ja jauhettiin kahvimyllyssä. Kahvin lisänä käytettiin säätäväisyys- systä sikuria, joka valmistettiin kas- vien kuivatuista juurista jauhamalla. Palasokeri oli myös tuntematon käsi- te. Oli vain noin neljän kilon painoisia suippopäisiä ja kartion muotoisia so- keritoppia. Vähittäin sokeria ostet- taessa oli topan kärkeä hyvin halut- tua, koska se oli kovempaa jotenka pienempi siru riitti kahvinjuontiin.

Tupakoista tänä aikana oli ehkä yleisemmin käytössä pöllitupakoista lappalaishiihtäjäjä kuvaava Matti, Punkaharju ja Työmies. Herrojen tu- pakkana oli paperi-imukkeinen Fen- nia. Piipputupakkana oli pakkauksena karttuksi ”Kahtapoikaa” ja ”Mitä tu- pakkia poltat”, sekä vielä hienonta- matonta lehtitupakkaa ”ryssänleh- teä”. Vanhimpia tulitikkulaatuja oli Hipas, sekä Alastaron tulitikkuteh- taan tuote. Myynnissä oli myöskin soodapitoinen jauhe, jota lähes kaikki vanhemmat miehet käyttivät vatsaka- tarriinsa, nimityksenä tälle jauheelle oli terveysuuola.

Kyseisenä aikana toimi osuuskau- pan johtajana Nestori Turpeinen. Hän oli luonteeltaan iloinen ja leikkisä, todellinen kauppias, eikä hätistellyt asiattomiakaan sisälletulijoita pois kaupasta. Lasten ja henkilökunnan laskeutuminen toistensa maailmaan oli hyvin pehmeä, kuten kirjoituksessa ”Kyläkaupat” ilmeni, tätä tunnelmaa saadut kaupantekokaramellit vielä vahvistivat. Kun asiakkaat ajan tavan

Tarvasjoen Osuuskauppa n. vuonna 1920.

mukaan kysyivät saako hinnoista tin- kiä, niin Turpeinen huvittuneena vas- tasi: ”Kyllä tinkat saa mut ei alennet.” Turpeinen oli innokas tuote-esittelijä. Kun kauppaan tuli varrellisia talikoita ja kun ostotalikoiden varret olivat omakeoisia huomattavasti keveämpiä, tahtoi Turpeinen osoittaa niiden kestävyysasetta talikon lattialle kumolleen, asettui sen päälle, hytkytti siinä sanoen kyllä kestä.

Apulaisena kaupassa oli Turpeisen sisaret Ida ja Varma, heidän työ- asuunsa kuului kaulalta polviin ulottu- va ketju, jossa killui ja lirppui sakset, jotka tarvittiin pakettien sidonnassa, mitään teippiä kun ei ollut.

Kaupanteossa oli lähdetty siltä poh- jalta, että ostajille tullaan jakamaan ostohyvistystä. Tässä mielessä oli ky- seellisenä aikakautena hankittu kaksi eri kertaa siihen tarvittavia vastalipuk- keita. Ne olivat vahvaa vihreää pah- via, suuruudeltaan noin 3 x 3 cm. Liikkeen tunnuksena niissä oli E.K.O.K. kirjaimet (Euran kappelin Osuuskauppa). Arvoltaan ne olivat 5, 10, 25 ja 50 penniä sekä 1 ja 2 mk:n suuruisia.

Myöhemmin osuuskauppa raken- nutti sivymyymälät Suurilaan, Liedon- perään ja Alikulmalle.

Mainittakoon, että 20-luvulla kau- pan johtajana toimi Janne Järvinen, hän oli edeltäjänsä vastakohta ynseä ja karu, 30-luvulla osuuskaupan johta- jana oli Selim Helo. Hänet voidaan mainita monipuolisen toimintansa vuoksi. Hän siirtyi päämyymälästä Suurilaan perustetun sivymyymälän hoitajaksi ja tämän jälkeen vielä osuuskaupan johtajaksi. Poikamies kun oli, hän joutui ottamaan emän- nöitsijän ja onnistui tässä niin hyvin, että kauppa tämän johdosta sai sivu- vaikutteen, kauppa nimitettiin toisi- naan leikkimielissä Emman kaupaksi.

Osuuskauppa joutui toimintansa varmistamiseksi etsimään yhteyttä suurempiin kauppoihin, ensin Lie- toon, sitten Maapohjaan ja viimein Loimaan kautta Turun Osuuskaup- paan.

Näissä kirjoituksissa on, ottaen huomioon myös kirjoituksen ”Kylä- kaupat”, muisteltu kauppatoimintaa pitäjässämme. Toimintaa jota on aina harjoitettu ja tullaan myös aina har- joittamaan, sillä ilman kaupankäyntiä ei mikään toiminta olisi nykyamaail- massa pitkään mahdollista.

Erkki Isotalo 1983